

50501

HAJTÓFOLYÓKAT
A GRAFIKAI PÁR
ÁGAK SZÁMÁRA

GRAFIKAI SZEMLE

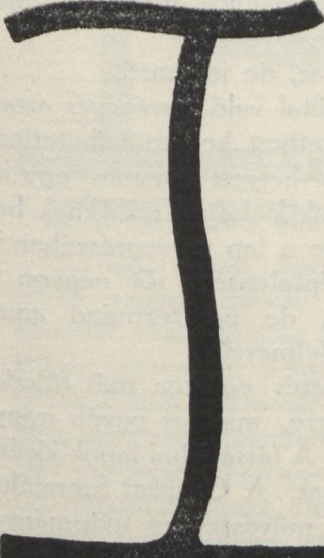
SZERKESZTŐK:
FANAY JÓZSEF
NOVÁK LÁSZLÓ

ADJA A KÖNYVNYOMDÁSOK
ZAKKÖRE XX. IK. ÉVFOLYAM
10. MÁRCIUS: HARMADIK SZ

GRAFIKAI SZEMLE

Az 1910. évi márciusi füzet tartalomjegyzéke: Indítványok tömkelege. Párhuzam a német nyomdászattal, Spiegel Lipóttól. Nyomtatósajtóink történetéből. Festékező hengereink sajtolása. Egy és más a modern grafikáról. Vélemény a szakoktatásról, Grócz Ernőtől. Bibliofilek gyönyörűsége. Különféle apróbb közlemények. A Könyvnyomdászok Szakkörének hivatalos közleményei. Titkári jelentés az 1909. évről. Leltári jelentés az 1909. évről.

INDÍTVÁNYOK TÖMKELEGE.

Közgyűlés előtt állunk, s az indítványok egész seregével kell számolnunk.

A választmány már foglalkozott velük, és állásfoglalása kivethető hivatalos közleményeink rovatából. Mi itt csak néhány fölvilágosító nyilatkozatot teszünk némely dologra vonatkozólag, mert úgy tapasztaljuk, hogy az indítványozók egy része meglehetősen tájékozatlan a Szakkör belső ügyeit s különösen a Grafikai Szemle rendeltetését illetőleg.

Mert elégedetlen hangok hallatszanak innen-onnan a Grafikai Szemlét illetőleg is. Amennyiben nem anyagi vagy személyi érdekek ezeknek a rúgóí, ami sok esetben valószínűnek látszik előttünk: örülnünk kell a dolgon, mert

érdeklődést jelentenek, s határosak ama művészi elégedetlenkedéssel, amely nem lát semmit sem befejezettnek, absolute jónak, s még a legszédületesebb haladás idején is gyorsabb iramúnak szeretné látni a fejlődést.

Ezt az elégedetlenkedést tehát nagyon örvendetesnek, sőt üdvös hatásúnak tartanók, csak ne rína ki belőle mindenfelől a legteljesebb tájékozatlanság, ami aztán zéruson alul sülyesztí az értékét . . .

Foglalkozunk első sorban is egyik-másik szaktársunknak amaz elégedetlenkedésével, ami a Grafikai Szemle művészi tekintetben való fölfogása, valamint kiállítási módja ellenében nyilvánul meg. Bővebben ugyan nem szólhatunk róla, mert ez nem adminisztratív dolog, tehát nem is a közgyűlés elé tartozik, de mert pozitív indítvány is van e részben a közgyűlés előtt: egy-két szóval talán rátérhetünk erre is.

Mindenek előtt helytelen fölfogásból fakadónak tartjuk azt, hogy művészeti vagy pláne technikai kérdéseket a közgyűlés elé cepelnek. Aki nincsen e tekintetben valamivel megelégedve, vagy aki elég erősnek, eléggé tanultnak, értelmesnek hiszi magát arra, hogy szakművészeti tekintetben irányítóan léphessen föl, ott a nézetkifejtés egyetlen helyes, logikus módja: írja meg véleményét, javaslatait a Grafikai Szemlébe. Aki nem így cselekszik: vagy nagyon-nagyon helytelenül fogja föl a közgyűlés rendeltetését, vagy pedig rossz-hiszeműleg jár el, apró trükkökre, pillanatnyi hatásokra számít, nem merve kitenni elmeszüleményeit az alaposabb, quasi tudományos mérlegelésnek.

Közgyűlési határozatokkal még nem lehet művészetet teremteni; tessék közibénk jönni és dolgozni.

És ezzel a magunk részéről már végeztünk is volna az ilyen irányú indítványokkal. Mindössze csak egyetlen dologra óhajtjuk még figyelmeztetni ama tagtársainkat, akik egyes-egyedül a Grafikai Szemlét előállító nyomdát okolják azért, hogy a lap kiállítása dolgában

néik valami nem tetszik, s ennek indítványaikban – burkoltan – kifejezést is adtak.

Csudáljuk azt, hogy akad Budapesten dolgozó, magát mesterszedőnek valló szaktárs, aki jóhiszeműleg mer ilyesmit cselekedni, mikor a legszélsőbb provinciák könyvnyomtatói előtt is köztudomású, hogy a lap kiállítása majd hogy nem kizárólag Szakkörünk szakbizottságának a dolga.

Vegyük sorra azokat az elemeket, amelyek döntő jelentőségűek a Grafikai Szemle mostani előállításában.

Első a boríték és a lapdész kérdése. Ehhez a nyomdának semmi köze, mert a szakbizottság, illetőleg a választmány bíz meg negyedévenként egy-egy szaktársat a lap díszítésének a legaprólékosabb részletekig terjedően való megtervezésével.

Második dolog volna a hirdetések megszerzése. Erre nézve van egy határozat, amely szerint a szakbizottság tagjai kötelesek a lap hirdetéseit háromhavonként ujrasedni. Mostani hirdetéseink a főváros legkülönbözőbb nyomdáiban szedődtek, s áprilisra várható az ismételt ujrasedésük is.

A harmadik fontos elemet képezik a mellékletek. Ezekhez sincs a nyomdának semmi köze, mert egyesegyedül a szakbizottság rendelkezik elfogadásuk vagy el nem fogadásuk fölött. Sőt a mellékletek nagyobb részét a szakbizottság tagjai maguk készítik.

A lap papirosát a szakbizottság választja meg, a fűzés módját ő szabja meg, a nyomtatás színei pontosan meg vannak adva: mi kifogása annak a bizonyos két-három szaktársnak a nyomda ellen? Miért nem mernek a nagytekintélyű, föladatát lelkiismeretesen teljesítő szakbizottságba közvetlenül belekötni? Vagy talán egyéb célok húzódnak meg az akciójuk mögött?!...

* * *

Fölmerült az a kifogás, hogy »a Grafikai Szemle szerkesztőire és a lap irányítására kellő befolyást nem gyakorolhatnak«.

Ezt a kifogást nem értjük.

Hogy a nagy tömegeknek is legyen beleszólásuk az általuk föntartott ujság szellemi dolgaiba: ez a legideálisabb és legtermészetesebb dolog a világon. S a Grafikai Szemlénél ez a helyzet. Bárkinek is szívesen vesz-

szük a kéziratát, s le is közöljük szóról-szóra; fő, hogy a művelt emberiség közt megszokott hangon legyen az megírva, s bizonyos mértékig új, vagy legalább is aktuális legyen a dolog. Esztendőnkint alig-alig fordult elő olyan eset, hogy valamit ne közölnénk. Hogy miért, egy kis példával próbáljuk megvilágítani.

X. Y. cikket írt a Typographia számára, de ez a közösség érdeke szempontjából nem közli! Beküldi tehát hozzánk, úgy okoskodva, hogy ha közöljük: jó, ha nem, hát – kilép a Szakkörből.

No hát lépjen ki, de mi egyrészt ismerői vagyunk a szaktársi fegyelem néven összefoglalható minden kötelezettségnek, másrészt pedig folytonosan ügyelünk arra, hogy kizárólag a szaktudományok útján szolgáljuk a közösség érdekeit.

Csak egy példa az, de jellemző.

Maga a tömeg által való szerkesztés azonban a gyakorlati életben keresztülvihetetlen; a tömeg befolyása helyett pusztán egy kis csoportnak, mondjuk ki bátran: klikknek befolyása érvényesülne a lap szövegrészében is.

Ez már nem képtelenség, sőt nagyon is lehetséges valami, de egyszersmind annál károsabb és veszedelmesebb.

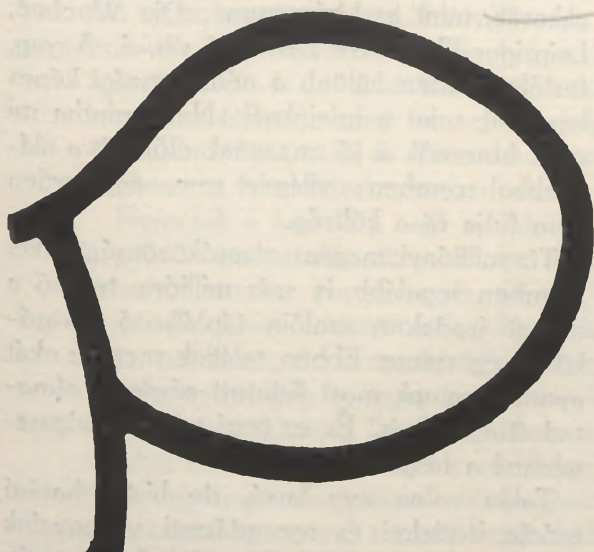
A szaklapszerkesztés egészen más föladatokat ró az emberre, mint az egyéb irányú lapok szerkesztése. A társadalmi lapok jórészt ötletekkel dolgoznak. A Grafikai Szemléhez hasonló szaklapok művészeti és tudományos igazságokkal. Valamely, főképp társadalmi lapnál, ki lehet kötni azt, hogy a szerkesztő köteles az érdekeltek – mondjuk egyesületi tagok – minden eszmeszüleményének helyet engedni a lapjában. Ez, bár a legtöbb esetben csöppet sem előnyös a lap színvonalára nézve, de mégsem fenyegeti megfojtással a lapot. A Grafikai Szemle irányát követő, tehát kizárólag szakfejlesztéssel, tanítással foglalkozó lapra nézve azonban végzetes lehetne az ilyesmi.

A Grafikai Szemle föladata, hogy előljárjon, utat mutasson, tanítson, nem pedig az, hogy a nagy tömeg sablonos szokásait utánozza, a tömeg után kullogjon.

S ennek nézetünk szerint a mostani állapot a legjobb biztosítóka. Mert gondoljuk csak el, hová vezetne, ha a szerkesztőknek csak oly

művészeti és szakbeli dolgokról volna szabad jelentést tennie, ami ellen a kiválasztottak kis – és talán maradias – csoportjának nincs semmi kifogása? Pedig ezt szeretnék ám most némelyek!

Novák Pászfi.

ÁRHUZAM A NÉMET NYOMDÁSZATTAL.

(II.) Igaz ugyan, hogy nálunk alig vannak olyan nagyszabású illusztrált folyóiratok, amelyek csak némileg is vetekedhetnének a német birodalom ilyenmű munkáival. Különösen kitűnik hátramaradottságunk a nyomtatás minősége tekintetében. A fővárosunkban megjelenő három-négy illusztrált folyóirat fejlődött ugyan szellemiek dolgában, de kiállítás tekintetében, különösen az illusztrációk nyomtatását illetőleg – és ezt hangsúlyozom – a multhoz képest visszaesést tüntetnek föl. Pedig nem mintha nem volna meg az illusztráláshoz szükséges jó s alkalmas kliséanyag; ó nem, ez megvan minálunk is, hanem valami helytelenül fölfogott takarékoskodási elv kapcsán nem adják meg a tisztességes munkaeredmény eléréséhez okvetlenül megkívántatódó időt, amikor nyomtatásról van szó. Képes folyóirataink művészetlen voltak fő-fő okozóját ebben találjuk meg; a papiros helytelen megválasztása, autotípiák nyomtatására nem alkalmas volta jön még e mellett komolyan számításba, meg talán a fölhasznált festék viszonylagos silánysága is. Nézzük csak ezzel szemben Németország némely képes lapját, például a müncheni Fliegende Blättert, a Leipziger Illustrierte

Zeitungot, Über Land und Meer vagy Meggendorfer Blättert, s tapasztalni fogjuk, mily fontosnak tartják az említett lapok a legcsekélyebbnek látszó munkálkodási részletet is. A hirdetések nyomtatására magára több gondot fordítanak, mint nálunk a legkényesebb illusztrációkéra. Fölfogásuk e részben is igen helyes és megokolt: a jó nyomtatás révén szoros kapcsolat létesül a lap hirdető s olvasó közönsége között. S itt rejlik e lapok prosperálásának nyitja: míg egyrészt szép hirdetésekkel folytonosan emelik hirdető feleik számát: másrészt gyönyörű és tisztán nyomtatott szövegkliséikkel, valamint időközönként egy-egy színes műmellékletnek hozzáadásával egyre nagyobb tért hódítanak az előfizetésre képes közönség soraiban. E képes folyóiratok a mi fogalmainkhoz mérten rendkívül magas példányszámban jelennek meg, s azt hiszem, hogy nem túlozok, ha azt mondom, hogy jó ötödrészüket Magyarországon árusítják el.

Vegyük e lapok közül a Fliegende Blättert kissé jobban szemügyre. Bárhol is találunk belőle példányt: az mind egyforma, s az elképzelhető legjobb színezetű. Arra a minálunk nagyon is gyakori hibára, hogy az ujság egy része túlságosan fekete, más része meg egészen halovány: a Fliegende Blätter egyetlen példányánál sem akadhatunk. Hogy micsoda gondot fordít a müncheni Braun és Schneider féle nyomda e lap kiállítására: azt csak úgy tudnám jól megérthetővé tenni, ha töviről-hegyére megismertetném az ottani nyomtatási eljárást. Ez egy kissé hosszadalmas volna, és ezért csak egy-két lényegesebb pontot említek föl.

Érdekes momentuma az itteni munkálkodásnak az, hogy mielőtt a Fliegende Blätter nyomtatásába belekezdenének, a gépmesterek teljesen kész szemleívet adnak át a nyomda vezetőségének, amely aztán a rajzoló egész gárdájával nekiül, s minden tekintetben fölülbírálja a nyomtatás előkészítő munkáit.

Érdekes azt is tudnunk, hogy mennyi időt fordítanak e lap nyomtatásának előkészítésére. Két kitűnő, és illusztrációk nyomtatása tekintetében valósággal specialistának nevezhető gépmester hetenkint legalább is öt napot tölt el a lap nyolc-nyolc oldalának egyengetésével, dacára annak, hogy az alapkivágások már jóelőre elkészülnek, még pedig kézi

munkával s hajszálnyi pontossággal. A szöveg nyomtatása betűtípusokról történik, a képek pedig vastalpra vannak szerelve. Mintha halanám is szaktársaim csudálkozó szavait: »Mit lehet nyolc ilyen negyedréti oldalon annyi ideig egyengetni?! A képek vastalpon; betű és körzet jó; egyáltalán az anyag prima; kifogástalan a gép, jó a festék; két kitünő gépmester összemunkálkodik, és ami fő: van bennük érzék a munkájuk iránt!«

A nyomtatást előkészítő munka hosszadalmasságának okát abban találjuk meg, hogy a legcsekélyebbnek látszó dologra is kiterjesztik müncheni szaktársaink a figyelmüket, és a munka fönnakadás nélkül való lefolyásának biztosítása érdekében mindent úgy előkészítenek, hogy nyomtatás közben való javítgatóról szó se lehessen. A hosszas egyengetési idő jelentékeny része megtérül tehát a nyomtatás fönnakadás nélkül való lefolyása révén (hiszen több mint kilencvenezer példányról van szó!), s azonfelül a munka abszolút jó, becsületére válva a nyomdász-művészetnek.

Megemlékezném még néhány szóval a Leipziger Illustrierte Zeitungról is, amely képes ujság az aktuálisabb világi eseményeket szokta remek illusztrációkkal bemutatni, és a nagy német lapok között talán legjobban terjedt el minálunk is. Főképpen azt tartom megemlítendőnek róla, hogy sok a három- meg négyszínnyomtatásos képe, s nemcsak hogy mellékleteinek jó része ilyen, hanem még a hirdetései közül is akárhányszor három- vagy négyszínű nyomtatásban jelenik meg egyik-másik. Csak úgy, mint a franciák képes lapjánál, a párizsi hírneves Illustrationnál. Elképzelhető, hogy mily szép pénzt hoznak ezek a hirdetések a lapkiadónak. Az Illustrierte Zeitung kiállítása és nyomtatása a lehető legszébb és legtisztább. A papiros minőségének megválasztására is nagy gondot fordítanak.

Minálunk ily remek tipográfiai munkák tán évtizedekig sem fognak készülni. Ilyenkor érezhetjük legjobban a szegénységünket. Mert a becsületos törekvés az új magyar nyomdász-generációban is megvan ahhoz, hogy szépet és művésziest csináljon, de mit ér, ha anyagi tekintetek lehetetlenné teszik a közepes munkaeredményen való fölülemelkedést.

A magyar képes folyóiratok átlagos példányszáma nem haladja meg a kétezret a németek

negyven-ötvenezeres példányszámaival szemben. Már pedig kétezzer példányért nem igen érdemes öt napig egyengetni a formát, úgy amint azt a Fliegende Blätternél láttuk. Klisé-számláink sem lehetnek megközelítőleg sem akkorák, mint az Unversumé, Die Wocheé, Leipziger Illustrierte Zeitungé stb.-é. Anyag, festék, minden különb a németországi képes lapoknál, mint a mieinknél. Nem mintha mi nem ismernők a jó anyagnak előnyeit a silányabbal szemben; világért sem, egyszerűen nem futja rá a költség.

Tíz milliónyi magyar olvasóközönségünkkel szemben legalább is száz millióra tehető a német irodalom emlíni táplálkozó olvasóközönség száma. Ebben találjuk meg az okát nyomdászatunk most firtatott részleges elmaradottságának is. És ez teszi némileg vigasztalanná a helyzetet.

Talán volna egy lassú, de biztos hatású módja irodalmi és nyomdászati viszonyaink javításának: nevelni kellene a népet a szép és jó megértésére. Könyvkiállításokat kellene rendezni, és hozzáférhetőbbekké tenni kulturális megművészeti intézményeinket. Ez azonban az állam és a hatóságok dolga. Őrajtuk áll, hogy irodalmi és művészeti tekintetben számot tevő ország legyen szép hazánkából, vagy pedig a Balkán-államok színvonalára süllyedjünk le.

Spiegel Lipót.

YOMTATÓ-SAJTÓINK TÖRTÉNETÉBŐL.

(1.) »A gép a nyomda lelke.« E fölfogás hódított ujabban tért a nyomdafőnökök körében, s tagadhatatlanul igazuk is van bizonyos

mértékben. A mai konkurenciás világban szedés tekintetében bajos dolog az egyik főnöknek a másikat jelentékeny árkülönbözettel túlkonkurálnia; jobb vagy rosszabb munka-beosztás a szedésnél megközelítőleg sem okozhat olyan eredménybeli különbséget, mint amekkorát a nyomtatógépek helyes megválasztásával és a gépeknél való észszerű munkabeosztással lehet a sajtók dolgában rosszabbul felszerelt és rosszabbul vezetett konkurrens nyomdával szemben elérni.

Nemcsak a haszonra való tekintettel lelke a gép a nyomdának, de a munka minősége tekintetében is. Ha a szedés silány: tiszta, szép nyomással sokszor még elfogadhatóvá lehet azt tenni, de a nyomtatás hanyagsága vagy a nyomógép rozoga, meg nem felelő volta tönkre teheti a legizlésebben szedett munkát is. Érthető tehát, ha ujabban mind több figyelmet szentelnek a könyvnyomtatás nyomtatási ágazatára, s ezzel kapcsolatban a nyomtató gépekre is.

Nyomtatógépen általában minden olyan gépet értenek, amely nyomtatásra szolgál, tehát a könyvnyomdai kézi- és gyorsajtókat, a litográfiai, fénynyomó-, réznyomó- stb. sajtókat, sőt még a könyvkötő aranyozóprését is. Mind e gépeket egyetlen rövidke cikk keretében sorra venni úgyszólván lehetetlen volna, tüzetes leírásuk pedig monumentális köteteket tölthetne meg. Elégedjünk meg tehát itt pusztán a könyvnyomdai gépek történetének és fejlődésének nagyon rövidre fogott vázlatzerű megismertetésével.

A kézi sajtó fölhalálójául általában Gutenberget tartják, bár a dolog nem egészen bizonyos. Lehet, hogy a formametszők már ő előtte is nyomtatták szentképeiket meg Donatusaikat. Kérdés az is, hogy a rézmetszőknek Gutenberget megelőzőleg milyen nyomtatási eszközük volt? Okvetlenül a mostani réznyomó-sajtóhoz hasonló alkotmány. Gutenbergnek azonban ebben az esetben is jelentékeny javításokat kellett tennie a sajtón, hogy azt könyvek nyomtatására alkalmassá tegye. Különben, hogy milyen volt Gutenberg sajtója: nem tudjuk; a régi sajtókat ábrázoló fametszetek legelseje is jóval későbbi időből származik.

Egy azonban bizonyos: e sajtón már megvolt minden olyan alkotórész, amely a tiszta

nyomtatásnak — tehát az egyengetésnek is — föltétele. A fő rész volt természetesen a tégely meg a fundamentum. A fundamentum akkora volt, hogy azon egy akkori értelemben vett egész ív elfért. A tégelyt azonban csak felényire csinálhatták, úgy, hogy az ív nyomása csak két részletben történhetett. Előbb félig hajtották be a taligát, s a papirosra rányomtatták az ív első felét, majd pedig továbbhajtva a taligát, következett a papiros második felének a telenyomtatása. Csak száz és egy-néhány esztendeje, amióta ugyanis vasból készül a kézi sajtó, tudják a tégelyt akkorára csinálni, hogy az egész ív egyszerre legyen vele nyomtatható.

Gutenberg sajtójának első jelentékenyebb megjavítását 1550-ből jegyezhetjük föl, amikor a nürnbergi *Danner* a kézi sajtó faorsóját sárgarézből valóval cserélte fel, élesebbé és tisztábbá téve ezzel a nyomást. Egy találékony asztalos, *Jansson Blæu* azután 1620 körül srófokkal kötötte össze a hengerorsót meg a tégelyt, valamint a tartó gerendákat is, úgy hogy a sajtó szilárdabbá, a nyomás pedig rugalmasabbá és egyenletesebbé lőn.

A kézi sajtón ezután gyors tempóban következtek egymást a javítások. Tér szűke miatt csak a következőket jegyezzük föl: *Stanfope lord* 1800-ban vasból csinálta meg a kézi sajtóját, s jelentékeny javításokat tett rajta. A philadelphiai *Clymer György* 1810-ben vasból való olyan kézi sajtót talált föl, amely orsó nélkül, pusztán emeltyűnyomás következtében nyomtatott. Gépének *Columbia-sajtó* volt a neve, s levonatok készítésére mai napiglan is használják. A tetején ülő sasról sasos sajtónak is nevezték. *John Ruthven*-nek 1813-ban alkotott kézi sajtójánál a fundamentum — ellentétben a többivel — szilárdan álló volt, s forgattyú segedelmével a tégelyt hajtották fölébe. A tégelynek leeresztése emeltyű által történt. Jelentékenyebb javításokat eszközöltek még a kézi sajtón: az angol *Cogger* és *Cope* (1820), a német *Hoffmann* (1826), az amerikai *Thagar* és *Rust*, meg a bécsi *Pöser* (1848).

A kézi sajtón való munkálkodás meglehetősen lassú volt. Két ember kellett hozzá: az egyik a festékező-labdákkal festékezte a a formát (az enyvből és szirupból öntött masszahengereket csak 1815 körül találta föl két angol ember: *Forster* és *Harrið*), a másik

beakasztotta a nyomópapirost, s nyomtatott. Átlag 3000 ívnél többet egy napon nem igen tudtak kinyomtatni. A munkának e lassúsága volt az oka, hogy a XVIII. század vége felé már akárhány professzionátus föltaláló törte a fejét a nyomósajtnak nemcsak a megjavításán, hanem más alapokon való megszerkesztésén is.

A hengeres nyomtatás eszméjére legelőször az angol *Nicholson Vilmos* jött rá, s 1790-ben szabadalmat is kapott gyorsajtó-tervezeteire. Ezek egyike nagyjából megfelel a mai egyszerű gyorsajtó szerkezetének, a másik pedig a rotációs gép alapeszméjét foglalja magában. A terv tervnek maradt, kivitelre nem került.

A gyorsajtó föltalálójául tehát az Eislebenben 1775-ben született *König Frigyes* tekinthető, aki előbb *Breitkopf & Härtelnél* a nyomdászatot tanulta, majd pedig egyetemre menve, több esztendeig matematikai és mechanikai tanulmányokkal foglalkozott. A gyorsajtó eszméje már nyomdásztanuló korában ott derengett az elméjében s később többféle megoldással is megpróbálkozott. Egyebek közt mechanikailag hajtott újfajta tégelyes sajtot is csinált. De az első valóban jól használható gyorsajtóját csak 1813 körül alkotta meg, még pedig Angolországban, ahol egyrészt a mechanika is magasabb fokon állott, másrészt pedig a nyomdatulajdonosok is praktikusabb üzleti szellemmel voltak megáldva, mint *König* szülőföldjén, Németországban.

König segítő társa és mindvégig hűséges barátja egy német mechanikus, a stuttgarti *Bauer Frigyes* volt, akinek segítségével már Londonban egy hengeres gyorsajtót (1813), két dupla (1814) meg egy komplett gépet (1816) épített *König*. Később visszatérve Németországba, a Würzburg melletti Oberzell klastromban telepedtek meg, s ott rendezték be a legelső gyorsajtógyárat. *König* 1833-ban, *Bauer* 1860-ban halt meg. Az általuk alapított gyár ma is virágzik.

Sok küzdelmes fáradozás után végre meg volt tehát valósítva a gyorsajtó eszméje. *König*eknek ugyan szabadalmuk volt a találmányukra, de az akkori viszonyok között mégsem tudták azt kellőképpen megvédelmezni. S talán jó is volt ez így, mert csakis ilyen módon terjedhetett el és tökéletesülhetett meg a gyorsajtó a kellő mértékben. Maga

König is, meg utánczó is egész sereg javítással látták el az új gépet. *König* az addigi birkabőrhengerek helyett a *Forster* és *Harrild* által föltalált massa-hengereket kezdte használni; az angol *Taylor* a szallagvezetékét egyszerűsítette (1817); *Papier* az ívfogókat alkalmazta először (1824); *Applegate* a festékező szerkezetet javította meg; a bécsi *Sigl*-féle gépgyár egyik mehanikusa *Hansen* az önműködő kirkáló készüléket találta ki; *Bauer Frigyes* 1840-ben a körjáratos taligahajtást kezdte rendszeresíteni. Kétszín-nyomtató hengeres gyorsajtót *König* és *Bauer*ék építettek először. Az angol *Congreve* még 1820-ban szabadalmat kapott híres találmányára: a több szín egyszerre nyomására való *Congreve*-sajtóra.

A festékező hengerek öntése tekintetében igen érdekes ujdonság merült föl a legújabb időkben. A gyorsajtók hengereinek öntése eddigelé meglehetősen kezdetleges és időt rabló módon történt, és az eredmény vajmi gyakran nem felelt meg a várakozásoknak. Egy jó fél évszázadon keresztül úgyszólván semmi olyan újítás nem történt ezen a téren, ami haladást jelentett volna a tizenkilencedik század ötvenes éveinek primitív munkálkodási módjához képest. A nyomtató sajtók építése dolgában szinte szédületes fejlődést értünk meg, a hengeröntés annyira fontos munkája pedig maradt a régiben.

Most újításról van szó e tekintetben is, és

pedig egy igen praktikus és nagy jelentőségű amerikai újításról. Különös, hogy az ujabbkori sokszorosítástechnikai találmányok legjelentékenyebbjai jóformán egytől-egyig a szabad Amerika földjén fogantak meg s ott is nőttek nagyra. A gyakorlatias gondolkozású yankee folyton azon töri a fejét, hogy mily módon könnyíthetne a munkáján, mi poshadt vérű európaiak pedig, ha beleszoktunk valamely munkálkodási rendszerbe, világért se merünk azon változtatni.

A hengeröntésnek Amerikában gyakorolt új módja egészen elüt a mi módszerünktől. Géppel végzik ott ezt a munkát is, de nem fölülről és egyenkint öntve meg a hengereket, hanem egyszerre öntve meg tizenöt-húsz hengert is, még pedig sűrített levegő segítségével alulról sajtolva a masszát az öntőformába. A »hengeröntés« elnevezés tehát itt már éppenséggel nem találó, és csakis a megszokottság okáért használjuk a helyesebb »hengersiztolás« helyett.

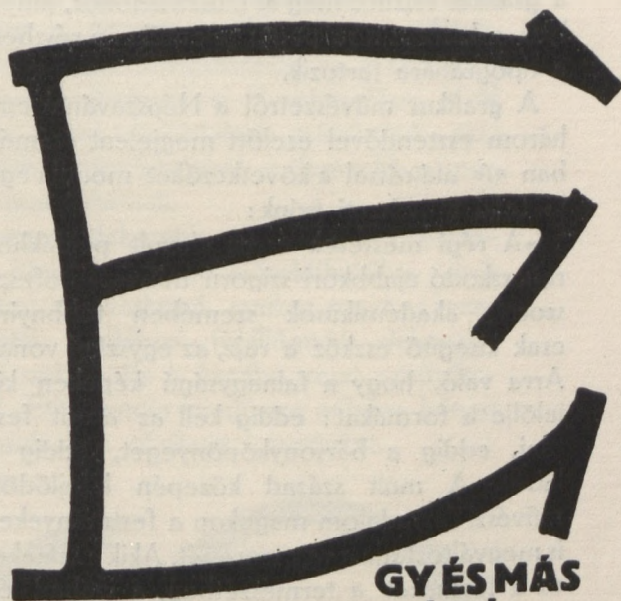
A régi módi hengeröntésnél tömérdek sok eshetőségnek voltunk kitéve. A lassú öntési folyamat meg egyéb okok következtében hólyagok, kígyók, varratok keletkeztek a hengereken. Mindezek az új amerikai módszer alkalmazásakor ki vannak zárva, és a sajtolt hengerek jószág s tartósság tekintetében fölülmúlhatatlanok.

Egyetlen, mintegy három-atmoszférás nyomással tíz-húsz hengert sajtolnak ilyenformán készre. A sajtolás következtében minden legcsekélyebb levegőmennyiségnek is ki kell takarodnia az öntőformából, ami már maga is biztosítja a massa egyenetlen állományúnak maradását és a légbuborékoktól, kígyóktól stb. efféle kellemetlenségektől való megszabadulásunkat. Az eddigi módszer szerint öntött hengerek sokszor menteseknek látszottak a légbuborékoktól, amennyiben ezek apró szemecskékben a felhám alatt voltak elszórva. De ha a hengert használatba vették, az apró szemecskék átszakadtak, és mintegy egymásba folyva, likacsok alakjában csakhamar eléktelelítették a henger egész fölületét. Az amerikai módszer szerint készült festékező hengereknél mindez természetesen ki van zárva.

A hengerek öntésekor sok bajt okozott még a massa egyenetlen fölmelegítése és egyenlőtlen lehűtése. Némely hengernek laposas

voltát egyesegyedül csak ilyes okoknak tulajdoníthattuk. Az amerikai hengersiztolási mód e bajnak is egyszer és mindenkorra véget vet.

Az új hengersiztoló gép különben már a kontinensünkön is bemutatkozott. Tudtunkkal egy bécsi szaküzlettulajdonos is hozatott egy ily gépet a tengerentúlról, s ma már nagyban sajtoltatja véle megrendelői számára a jobbnál jobb festékező hengereket. Bécestől kereskedelmi tekintetben csak egy macskaugrás Budapest, és így valószínű, hogy rövidesen mihozzánk is eljut ez az ügyes kis találmány.

GYÉSMÁS A MODERN GRAFIKÁRÓL.

A könyvnyomtatók körében mind nagyobb lesz az érdeklődés az ábrázoló művészetek iránt. Valamikor, nem is régen, a legtörekvőbb nyomdászt is csak annyira érdekelték ezek, amennyire véleménye szerint az általánosabb műveltségű embernek illett, sőt szükséges volt érdeklődnie. Csak újabb idők óta kezdjük érezni, hogy a fekete-fehér avagy többszínű technikával készült képek nemcsak hogy érdekesek, hanem egyszersmind bizonyos vonatkozásban, távoli rokonságban állanak a könyvnyomtatással. Különösen érezhető ez a modern impresszionista s neoimpresszionista festészetnél, valamint a fehér-fekete technikájú rajzoknál. A rézmetszésnél, rézkarcnál, művészi kőrajznál még a sokszorosítás ténye is bensőbbé teszi ezt a rokonságot.

Az impresszionista festészet a kivitel változóságával különbözik legfőképpen a korábbi

századok festészetétől. Holbein, Van Eyck és egyéb régi nagy mesterek képeinek egészen sima, email-hatású a fölülete, ami pedig egyértelmű a technikának a megtagadásával. A régi festészetben csak a fény és árnyék különbségei révén alakultak ki a formák; a modern festő ezzel szemben *rajzol* az ecsetjével, vonásait nem simítgatja, kenegeti széljével, s a formák e vonásokból alakulnak ki.

A kivitel eme vázlat szerűsége hozza a modern festészetet mintegy rokonságba a könyvnyomtatással is. A festmény így közelebb jut a grafikai rajzhoz meg az illusztrációhoz, amelyek sokszorosítása pedig jelentékeny részben a tipográfiára tartozik.

A grafikus művészetről a Népszavának egy három esztendővel ezelőtt megjelent számában »/« aláírással a következőket mondja egy jó tollú művészeti írónk:

»A régi mesterek és az elavult példákhoz ragaszkodó újabbkori szigorú művész-professzorok, akadémikusok szemében többnyire csak kisegítő eszköz a rajz, az egyszínű vonal. Arra való, hogy a falnagyságú képeken kijelölje a formákat: eddig kell az arcot festeni, eddig a bársonyköponyeget, eddig a házat. A mult század közepén kifejlődött művészi forradalom magukon a festményeken is megváltoztatja a rajz szerepét. Akik a színeket és a formákat a természetben, a szabad ég alatt figyelték meg, rájöttek, hogy éles vonalakat, festékekkel kitöltött, de szigorúan elhatárolt területeket a szabad levegő mindent összeolvasztó hatása miatt nem is látni. Nem mértani vonalakat, hanem színeket és formákat raktak föl hát vásznakra. Másrészt meg elismerték azt is, hogy a papirlapon egy ceruza-darabbal, egy kis szénnel, egy-két színes krétával ép oly beszédesen, ép oly értékesen meg lehet örökíteni az élet egy-egy darabját, a tűnő percek hangulatát, mint az öles, borzasztó gonddal kidolgozott vásznon. A nagy képeken mindinkább az élesen el nem határolt szín érvényesült. A kis lapokon viszont egyre több joghoz, elismeréshez jutott a rajz. Nyilvánvaló, hogy a nagy tömegek, a vagyontalanok, a proletárok szemében sokkal nagyobb jelentősége van a rajznak, mint a képzőművészet legmegszokottabb formájának, az olajfestményeknek. Díszes könyvhöz hozzájut a legelhagyottabb ember is. A könyvben akár-

hányszor lel rajzot, képet. Csak éppen az a baj, hogy művészi érték, tehát kifejező erő, beszédesség tekintetében nagyon alacsony fokon állnak a megszokott képecskéi.

A festőművészet legfrissebb irányával együtt növekszik a rajzoló-művészet ereje, jelentősége. A modern fametszet vagy másféle eljárás útján sokszorosított rajzok bizonyos japáni hatás alatt állanak, részben még ma is. Érdekes és nevezetes dolog ez, Japán nagyon régi és egyenletes kulturájú ország. Évezredek óta fejlett művészete bizonyos tekintetben szinte utólérhetetlen. És ebben az országban mindenki élvezi a művészek munkáját. Szegény is, gazdag is egyaránt. Japánban régi idő óta mérhetetlenül elterjedtek a fametszetű, részben színezett rajzok, külön lapokon is, könyvekben is. Amikor ezek a lapok a mult század elején tömegesebben özönlöttek Európába, finomságukkal, eredeti bájukkal, végtelen tudásra valló kivitelükkel elragadtatást keltettek mindenfelé. Kezdték észrevenni Európában is, hogy nem a nagy méretek és nem a nagy ár teszik becsessé a művészi alkotást. Nyilvánvaló lett, hogy a rajz segítségével óriási tömegek lelkéhez lehet közel férközni. A kulturországokban a rajzművészet virágzása indult meg, hamar világhírré vergődött talentumok bukkantak föl. Közülük ezek a sorok csupán figyelmeztetni akarják az olvasót néhány emberre, utalván természetesen arra, hogy amily könnyen hozzáférhető a művészetnek ez a kedves, intim fajtája úgy az alkotó, mint a közönség számára, olyan tömérdek ma már az érdekes, kiváló rajzoló-művészek száma. A legérdekesebb egyéniségek egyike Aubrey Beardsley, akit azért említünk első sorban, mert műveiből két év előtt Budapesten is rendeztek kiállítást, amelyre talán sokan emlékeznek még. Angol ember volt, néhány éve halt meg nagyon fiatalon, nagyon betegen. Rajzaiban betegségének minden szenvedése, forró, gyorsan élő egyéniségének minden vágya visszatükröződik. Hihetetlenül nemes, biztos vonalak. Hosszúra nyújtott, a valósággal merőben ellenkező, stilizált alakok. A legszélsőbb emberi szenvedélyeket örökítette meg, legszívesebben magát a perverzítást. — Vele szemben egy harmónikus egyéniség, melegen érző ember Théophil Steinlen, a párisi utca éles-

szemű megfigyelője. Nem a ragyogó kirakatok, az elegáns hölgyeket, a robogó fogatokat látja, hanem szűk, sötét utcák nyomorát, bánatát, színét, örömet. A francia külváros népét, a munkásokat, a kis varróleányokat, a csendes esték, a lármás nappalok hangulatait figyelni közvetlen közléről. Az utca, a nép együttérző poétája, akiből a drámai erő akkor tör ki, mikor a proletár forradalomról rajzol izgalmas, fantasztikus képet. — Henri de Toulouse-Lautrec sok alakja szintén az utca szülötte. De elmegy ez a művész az éjjeli mulatóhelyekre, művész-korcsmákba, énekes-kávéházakba és kegyetlenül följegyzí az élet és a mámor nyomorúságának impresszióit. Érdeklí a sport, a lóverseny, az igazi és az ál-elegancia. De csaknem mindenütt, ha mellékesen is, megörökíti az élet, a szerelem, az ital, a nagyvilági túlekedés hajótöröttjeit. A franciák általában gyorsan megszerették a modern rajzokat, és sok talentum elégtí ki így a művészi vágyait. A csendesebb vérmérsékletű németek között is népszerű a rajzművészet. Nálunk is ismeretes a müncheni Simplicissimus. Ez a satirikus lap szinte maga is egész művész-gárdát termelt, amelynek fehérfeke és színes rajzait hétről-hétre sok ezer példányban terjeszti. Köztük a legsokoldalúbbak és legeredetibbek egyike: Thomas Theodor Heine. A filiszter-világ sokféle furcsaságait torzíja, csúfolja. Bámulatos megfigyelésre vallanak színes rajzai, amelyek persze a valóságnak nem másai, hanem egyéni, minden részletükben tudatos satirái.«

A modern grafikát a budapesti nyomdászember elég szépen tanulmányozhatja a Szépművészeti Múzeum időszaki tárlataiban. Megtaláljuk ott a rézkarc és a művészi kőrajz mestereit. Most például a franciák vannak soron, köztük olyan fajsúlyú művészekkel, mint Manet, Toulouse-Lautrec, a két Pissarro meg Raffaelli.

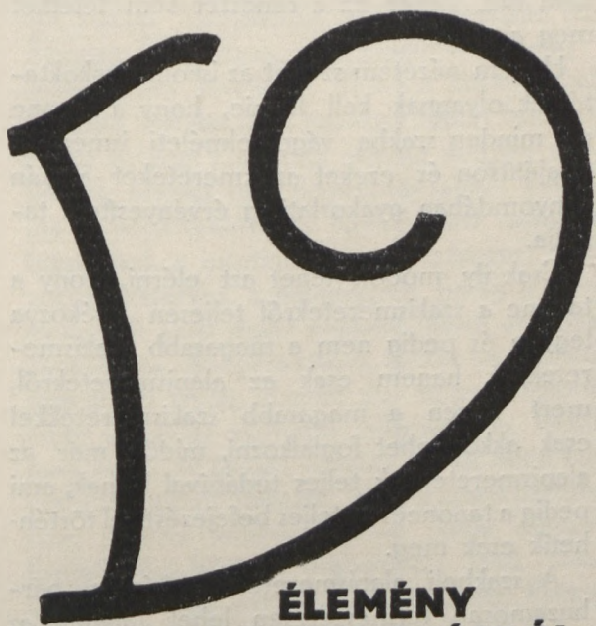
A modern grafikából legközelebb áll hozzánk az a csoport, amelyet dekoratív grafikának nevezünk, amelynél tehát — Czakó dr. meghatározása szerint — a természet utánzása nem öncél, s amelyben a művészi jelenség tartalomban és formában kifejezett vonatkozásokat árul el technikákhoz s rendeltetéshez. Már magában véve a naturalista művészettel szemben a dekoratívnek igen tág keretei

vannak. Minden olyan kompozíciót hajlandók vagyunk dekoratívnek minősíteni, amelyben az elrendezés, a beállítás és a szín valamely külső elv után igazodik. Tehát a dekoratív szó nemesak ornamentumra szorítkozik. Ahol — mondja Czakó dr. — a művész kilép a »l'art pour l'art« dogmájából, s elfogad valamilyen korlátozást, már az alkalmazkodó művészet útjára lép.

Minálunk a fejlődésnek még csak az elején van a dekoratív grafika, bár vannak oly iskolát teremtő művészeink — Körösfői Kriesch Aladár és Nagy Sándor személyében — kiket a külföld is bizvást megirigyelhetne tőlünk.

E két eredeti művészünkön és a nyomukban járó tanítványokon és utánczókon kívül van egy sereg oly fiatalabb művészünk, akinek eddigi kísérletezései a legszebb reményekre jogosíthatnak.

A magyar dekoratív grafika igazi fejlődésének ideje azonban előreláthatólag csak akkor fog elkövetkezni, amikor majd az Iparművészeti Iskolában fölállítandó dekoratív grafikai szakosztály is kezébe veszi a művészképzést. Ettől pedig mindössze néhány hónap lehet csak, ami elválaszt bennünket.

ÉLEMÉNY A SZAKOKTATÁSRÓL.

Minthogy a nyomdásztanulók szakirányú iskoláiba végre szakemberek is küldettek ki a szakoktatás végzésére, fölmerül az a kérdés, hogy ez a szakoktatás milyen irányban halad-

jon és az oktatásnál milyen módszer alkalmaztassék.

Vannak szakértők, akik azt tartják, hogy az iskolai szakoktatásnak csak a műhelyi oktatás kiegészítőjének kell lennie, amit gazdasági okokkal indokolnak.

Én azonban ezt a rendszert céltévesztettnek tartom.

Mert szerintem a kiegészítés kétféleképpen történhetik. Vagy úgy, hogy minden egyes tanoncnál tájékozni kell az oktatót magát, hogy az mit tud és mivel kell a tudását kiegészíteni. Vagy úgy, hogy bizonyos tanterv lenne megállapítandó, amelyet az iskola tanít és ezt mint a tanonc tudásának kiegészítését tanítanák.

Már most az első esetben elképzelhető-e az, hogy a szakoktató minden egyes tanoncok szaktudásáról folyton tájékozva legyen és hogy minden egyes tanonccal annak tudása kiegészítése végett külön foglalkozhasson? Ily módon tehát a tanonc tudásának kiegészítése lehetetlen.

A második esetben pedig sokszor megtörténnék az, hogy a tanonc olyat tanulna, amit már tud és olyat nem tanulna, amit még nem tud. Tehát ez a rendszer sem felel meg a célnak.

Hanem nézetem szerint az iskolai szakoktatásnak olyannak kell lennie, hogy a tanonc ott minden szakba vágó elméleti ismeretet elsajátítson és ezeket az ismereteket azután a nyomdában gyakorlatilag érvényesíteni tanulja.

Csak ily módon lehet azt elérni, hogy a tanonc a szakismeretekről teljesen tájékozva legyen és pedig nem a magasabb szakismeretekről, hanem csak az alapismeretekről, mert hiszen a magasabb szakismeretekkel csak akkor lehet foglalkozni, midőn már az alapismeretek teljes tudásával bírnak, ami pedig a tanoncok teljes befejezésével történhetik csak meg.

A szakbeli alapismeretek tanításával párhuzamosan természetesen lehet tanítani az esztétikát, stílustant, rajzot és színtant is, de a magasabb szakbeli kiképzésre csak az összes alapismeret megszerzése után lehet gondolni, ami már csak egy felsőbb tanfolyamnak lehet feladata.

Hogy aztán ezeket az alapismereteket

pusztán szakrajz útján el lehetne érni, azt nem tudom magamnak elképzelni, mert igen sok dolog van, amit rajz útján oktatni nem is lehet.

Mindenesetre szükséges tehát az oktatáshoz kézi könyv is, mert ehhez még a magyarázat sem egészen elegendő, miután a magyarázat némely részét a tanoncok el is felejtetik és kézi könyv hiányában a tanoncoknak nincs módjában az elfelejtetteket pótolni, míg a kézi könyv mindenkor rendelkezésére áll a tudnivalókkal megismerkedni.

Nem szükséges azonban az, hogy a tanonc a kézi könyv tartalmát szó szerint elmondja, vagyis azt magolja, hanem csak az szükséges, hogy annak tartalmával megismerkedjék.

Már most az a kérdés, hogy szükséges-e a szakoktatónak meggyőződnie a tanonc tudásáról vagy sem? Nézetem szerint igenis szükséges, mert különben nincsen biztosíték abban, hogy a tanonc tudja is azt, amit tanult. Erre nézve pedig kétféle módozatot lehet alkalmazni. Az egyik módozat az, hogy gyakorlati úton bizonyítja be a tanonc tudását, vagyis rajzban vagy a gyakorlati feladatokban. A másik módozat meg az, hogy a tanoncot a szakoktató kikérdezzeti, amihez azonban nem kell, hogy a tanonc a tanultakat szó szerint elmondja, csak az, hogy a kérdésre meg tudja adni a kellő választ.

Minthogy pedig mindent gyakorlatilag nem lehet végeztetni, mert ez képtelenség lenne, mindenesetre igénybe kell venni a kikérdezés módját is, hogy az oktató a tanonc tudásáról kellőleg tájékozva legyen.

A szakismeretek tanítását nézetem szerint a legelemibb ismeretekkel kell kezdeni, hogy a szaktudás kellőleg megalapozva legyen, és így fokozatosan haladni a tanonc tanulási idejéhez képest, megfelelő beosztással.

A tanoncoktatás módozatára nézve a legfőbb szempontnak arra kell irányulnia, hogy az oktatás minél sikeresebb legyen, mert csak így lehet megközelíteni a kitűzött célt. Minden ezzel összefüggő más kérdés csak alárendelt dolog.

Aki tehát a tanoncoktatást sikeressé akarja tenni, annak nem szabad az oktatás ügyét más dolgokkal komplikálni, mert ebben az esetben a legfőbb célt teszi kockázatosá.

Nem mondom, hogy idővel, midőn már az oktatás bevált és minden veszély nélkül

lehet más szempontokból is az oktatás ügyét rendezni, akkor föllépünk olyan kérdésekkel is, melyek egyéb szempontokat, például gazdasági szempontokat is felölelnek. Egyelőre azonban az oktatás problémáját kell jól megoldanunk és annak sikeres eredményét biztosítanunk.

Srócz Ernő.

IBLIO- FILEK GYÖNYÖRÜSÉGE.

A szép könyv kultusza ismét föléledőben. Külföldön is, minálunk is egyre nagyobb ama műértők száma, akik éppen úgy élvezni tudják a szépet a könyvben, mint akár a képen vagy a szoborban. Csak az a szomorú a dologban, hogy éppen a könyvesinálással foglalkozó nyomdászok közt akad viszonylag a legkevesebb könyv-amatőr. Az egy Emich Gusztávon kívül nem is ösmerünk számba vehető gyűjtőt a tehetősebb könyvnyomtatók között.

A szegénysorsú nyomdásznak is saját maga iránt való kötelessége, hogy érdeklődjék a régi és újabb könyvművészet iránt. Amennyiben költsége ilyesmire természetesen nem telik: ott vannak a múzeumok, könyvtárak, járja ezeket sorra (bár minálunk tagadhatatlanul egy kis kilincseléssel jár a látogatási engedély kieszközlése). Különösen a mester-szedő-féle embernek alaposan kellene ösmernie a könyv kiállításának egész históriáját, mert csak így képes folytonosan elsőrendű meg az ujdonság ingerével ható dolgot produkálni. Ezenfelül figyelemmel kellene kísé-
rnie

minden olyan ujdonságot, amely régi, nagy értékű könyvek leírásáról szól.

Most is egy ilyenforma ujdonság járta be a lapokat. Érdekességénél fogva mi is leközzöljük itten:

A legutóbbi ötven esztendő alatt *Mátyás* király híres könyvtarából számos darab került vissza hazánkba; a legszebbik *Korvina*, s talán Európa legszebb könyve azonban még mindig külföldön van. Ez a brüsszeli könyvtárban őrzött híres *Missale*, amit *Mária* királyné, II. *Lajos* özvegye vitt Németalföldre 1530-ban. Ez a csodálatos tökéletességű kézirat a firenzei *Attavante* műve, akitől a *Korvinák* legszebb kincsei származnak. A művésznek keresztnevét sem ismernénk, ha véletlenül fönn nem marad az az 1492 szeptember 10-én kelt számadás, amelyet *Schaidler Péter* körmöci kamarás nyújtott be *Mátyás* feleségének, *Beatrix* királynénak s amelynek egyik tétele így hangzik: *És kifizettem Attavante Sándornak könyvekért 318 araniakat és hat pénzt.*

Maga a *Missale*, azaz misekönyv tartalmára nézve mindenben hasonlít a most is szokásban levő hasonló könyvekhez. Körülbelül félméter hosszú, harmincöt centiméter széles és tenyérnyi vastag. Terjedelme négyszázharminc lap. Anyaga igen sima, hajlékony, de vastag s nem kérges íróhártya. Betűi a középkorban szokásos fraktur írás, egy-egy lapon húsz sor foglal helyett s minden vonása annyira egyöntetű, mintha csak nyomtatás lenne. Tintája ma is bogárfekete; az úgynevezett *rubrumok* (utasítások a misemondó pap számára) vérvörös festékekkel, a hangjegyek pedig a *Vere dignum* és *Pater noster* énekére finom arannyal vannak írva. Az egész könyv, kivéve tiz-tizenkét sárgultabb lapját, annyira ép, hogy a fölötte eltelt négyszáz esztendő csöppet sem látszik meg rajta. A festett oldalak alakjai mind egy szálíg magyaros típusúak. *Mátyás* alakja háromszor, *Beatrix* kétszer, *Korvin János* egyszer fordul elő s kívülük valószínűen *Vitéz János* érsek, *Szapolyai Imre*, *Szapolyai István*, *Kinizsy* és *Báthory*, a kenyérmezei hős is.

Igen érdekes öltöztetani tanulmányokat tehetünk e festmények révén. *Mátyás* korában a magyar viselet teljesen más, mint tíz évvel annak előtte. Valósággal az olasz reneszánsz divatja lett úrrá a budai várban. A férfiak középen ketté választott hosszú haját viseltek,

mely majdnem az övig hullámszott alá; a nyak meztelen, az ujjas selyemből vagy bársonyból készült s a mellen zsinórok tartották össze. a mentéből hosszú talár lett, amely gazdag redőkben a bokáig ért; a csizmát rövid, sárga vagy vörös bőrből készült saru helyettesítette, sarkantyú nélkül.

A legutolsó képes oldalon a másoló munkájának befejező dátuma a következő formában látható: *Actum Florentiae. A. D. M. CCCC. LXXX. VII.* Szóval a munkát Attavante Firenzében fejezte be 1487-ben.

E könyvnek nagy közjogi rendeltetése lett Belgium történetében; a két középső festett lapjára szokták ugyanis esküjüket a németalföldi spanyol helytartó-kormányzók letenni. Miként a könyv első lapjára vezetett hitelesített jegyzetek bizonyítják, e lapokra tette le esküjét Albert királyi herceg és neje, Izabella infánsnő 1599-ben; erre esküdtek utóbb, 1702-ben Marchio de Bedmar, V. Fülöp helytartója; 1716-ban Marchio de Prié, VI. Károly helytartója; 1744-ben Károly lotaringiai herceg, Mária Terézia helytartója s 1781-ben Albert Kázmér tescheni herceg, József császár helytartója. Albert és Izabella esküjüket Brüsszel egy kapujánál, szabad ég alatt, esős őszi napon tették le, mely alkalommal a lapok megáztak; a festményeken a hercegi pár ujjanyoma még máig is látható.

A németalföldiek nagyon megbecsülték Mátyás könyvtárának eme kincsét, bár azért a munka vaskos barbarizmus áldozata lett. Számtalan lapjának szegélyében ugyanis régi magyar címerek voltak kifestve, ezekre mindenütt más címereket, jobbára osztrák császárok és spanyol királyok címereit ragasztották rá. Egy ilyen címer félig levált s mutatja, hogy alatta más címer volt festve, amely azonban az enyvezés által megsérülvén, többé ki nem vehető.

A könyv birtokosa a burgundi könyvtár, mely nagy gonddal őrzi. Bőrtokja vörös bársonnyal bélelt, a kötése vörös maroquin bőr, vastag tábláit két remekműű ezüst kapocs csatolja össze.

A Korvinákból idehaza is van már néhány, s behatóbb tanulmányozásuk érdekes volna a könyvnyomtatókra nézve is, amint különben azt e cikk elején már kifejtettük. A Magyar Nyomdászok Évkönyve három esztendő előtti

kötetében Bozsik István szaktársunk bővebben megismertette a Korvinákat, és egy pompás színes mellékletet is mutatott be ezzel kapcsolatban. Ajánljuk e dolgot áttekintését is szaktársainknak figyelmébe, már csak azért is, mert a most tárgyalt misekönyv mesterének, Attavante Sándornak stílusa az Évkönyv-beli mellékleten s példákon is jól megnyilatkozik.

A Magyar Nyomdászok Évkönyve idei kötete eddigi értesüléseink szerint elég jó hatást keltett bel- és külföldi szakkörökben. Általános érdekű voltánál fogva mutatóban itt közöljük a Typographia birálatát:

Sokszor hangoztatott igazság, hogy a könyvnyomtatás a legelső helyen áll minden iparok sorában. Főképp annak tulajdonítható ez, hogy művészi meg tudományos elemekkel van át-meg átitatva. Művészi foglalkozás számba vehető azért, mert hiszen már a legfőbb eszköze, a betű maga is művészi termék, s ennek a betűnek alkalmazása százszoros kapcsolatba hozza a nyomdász munkálkodását a művészettel. Tudományosnak mondható pedig azért, mert a nyomdász tolmácsa, ólom-típusokba átültetője az író, a tudós gondolatának, ami pedig bizonyos megértést, átérzést kell hogy föltételezzen.

Értelmünk munkálkodásunk közepette folytonosan csiszolódik, aminek hatása aztán megnyilatkozik mind szervezeti életünkben, mind pedig egyéb irányú tevékenységünkben. Így jutottunk a munkásság élére, s így lettünk

képesítve arra, hogy a szellemi fegyverek egész arzenálját értékesítsük gazdasági küzdelmünkben.

Olyan fegyvereink is vannak immár, hatásos, kitűnő fegyvereink, aminőkkel egyéb szakma munkásai alig dicsekedhetnek. Ilyen fegyverekül számíthatók a szaktársak szakbeli készségének gyarapítására, magasabb fokon való nivellálására szolgáló amaz intézmények, amelyek jórészt egy véreinkből, sorsosainkból alakult, közel kétezer tagot számláló munkás-egyesületben, a Könyvnyomdászok Szakkörében vannak központosítva.

Ez intézmények – magas színvonalú szakfolyóirat kiadása, szaktanfolyamok, fölolvások és kiállítások rendezése, díszes Évkönyvnek évenként való megjelentetése stb. – mind tanító célzatúak, és közvetve, a szaktudás emelésével igyekeznek a szaktársak önértékét fejleszteni. Megbecsülhetetlen értékű dolog, hogy mindez intézmények munkáskezében vannak.

Tanító célzat, tanító hatás jellemzi az idevágó legujabb aktualitást, a Magyar Nyomdászok Évkönyvét is. Minden sora arra van szánva, hogy a szaktársak nagy tömegeit tanítsa. Nem annyira tudományos problémákról hoz csak egyes, már beavatott szakemberek számára érthető dolgozatokat, hanem a tömeghez szól, jól érthető, zamatos nyelven és olyan témákkal foglalatostkodva, amelyek legjobban érdeklik a nyomdászvilágot, s egyzersmind a leghasznosabbak a szakbeli előhaladására nézve.

Ez a tanító célzat adja meg a magyarázatát annak, hogy az idei Évkönyvben páratlanul sok az illusztratív jellegű ábra. S ez helyesen van így, mert a jó ábra beszédesebb a legközvetlenebb hangon megírott szöveg-nél is.

Mindjárt az előszó után következő terjedelmesebb dolgozat (Novák László: »Nyomdászati technikánk fejlődése«) ábrákkal van telespékelve. Ép úgy R. Tóth Józsefnek a művészjelvény nyomdászati használatáról szóló cikke is, valamint Novitzky N. Lászlónak a papiros történetét tárgyaló értékes dolgozata, meg egy az erőgépek nyomdabeli alkalmazásáról szóló cikk nemkülönben. Közben van néhány rövidebb, de nagy aktuális értékű illusztrálatlan dolgozat is, aminő például a

Fiedler Károlyé: »Furcsaságok a rajzolás mezejéről«, Kner Imréné »A plasztikai hatás jogsultságáról« és Novák Lászlóé »Mesterszöink eredetéről és főbb hibáiról«.

Több mint száz oldalt foglal el az Évkönyv »Tanműhelyünk tagjainak dolgozatai« című, bőven megillusztrált része, melybe Pollák Aurél, Prüner Arnold, Bárány Nándor, ifj. Aigner Antal, Hermann Károly és Spitz Adolf szaktársaink írtak a tanműhelyi munkálkodás célját és menetét ismertető értékes cikkeket. Igen nagy jelentőségű ez a rész szaktársaink iparművészeti irányban való nevelődése szempontjából.

Ha még megemlítjük, hogy vagy negyven jó műmelléklete van az Évkönyvnek, s hogy a Kun Mihálytól tervezett külső s belső dísz a szó szoros értelmében pompás: el kell ösmernünk, hogy a Könyvnyomdászok Szakköre ismét kitett magáért. Ennyit adni potom hatvan-filléres havi járulékért: ez már magában is sok, hátha még hozzászámítjuk a Grafikai Szemlét meg az egyéb tagsági kedvezményeket!

Tanzer Miksa úr, a Gleitsmann E. T. féle festékgyárak képviselője arról értesít bennünket, hogy ezt a képviselőtet mostantól fogva *Reinitz Zsigmond* úrral, a Globus Műintézet R.-T. volt igazgatójával egyetemben fogja majd továbbvezetni.

A Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre a mult napokban adta közre évi zárszámadását, mely örvendetes bizonyosságát szolgáltatja a szaktársak mindinkább fokozódó áldozatkészségén alapuló fejlődésnek. Minden további kommentár nélkül megszólaltatjuk a választmány hivatalos jelentését, amely számokban mutatja be e nemes célú szaktársi intézmény működését.

Huszonnyolc évvel ezelőtt alakult körünknek alig egy pár év előtt még az volt a fő bevételi forrása, amit a szaktársak, munkaadók vagy egyéb jószívű adakozók az árva-fölruházás céljából összeadtak és csak az utóbbi években kezd örvendetes módon szaporodni a rendes tagok száma és ezzel együtt emelkedik körünk rendes bevétele is. Míg 1908-ban tagsági díjából 5420 korona 30 fillér folyt be, addig ugyanezen a címen

1909-ben 6569 korona 33 fillér bevételünk volt, vagyis a rendes bevételek több mint egyötöddel emelkedtek egy év alatt. Bár még ma sem mondhatjuk el, különösen a vidéki szaktársakról, hogy valamennyien tagjaink közé tartoznának, de mégis oly örvendetes módon növekszik taglétszámunk, hogy nemsokára foglalkozhatunk azzal a gondolat-tal, hogy az árvafölruházást is a rendes bevételekből eszközöljük és a külön gyűjtőívek kibocsátását beszüntessük.

Mindazonáltal sok még a tennivalónk e téren, mert még mindig messze vagyunk attól, hogy szaktársaink kötelezőnek tekintenék körünket, mint ahogy ez kötelező például a szomszédos Ausztriában és innen van azután, hogy még ma is sok esetben kénytelenek vagyunk a körhöz fordulókat elutasítani, mert csak akkor vesznek tudomást a körről, mikor rászorulnak.

Segélyezésre az 1908. évi 4647 koronával szemben 5964 koronát fordítottunk, amiből 1000 korona a karácsonyi és 500 korona a munkanélküliek husvéti segélyezésére esik. Mindamellett pénztári eredményünk kedvezőnek mondható, mert készpénzvagyonunk alig számbavehető módon csökkent a múlt évi készpénzmaradvánnyal szemben.

Választmányunk az eddigi megalázó kérvényezést beszüntetendő, nyomatott blankettákat bocsátott a tagok rendelkezésére és ma már nem alázatos kérelmek kapcsán, hanem ezen blankettán jelentik be szaktársaink segélyre való igényeiket.

Könyvek és újságok példányszáma hajdan. Gutenbergnek és első utódainak idejében egy-egy könyv alig két-háromszáz példányban jelent meg és még a tizenhetedik században is ritka volt az olyan kiadás, amely meghaladta az ötszáz példányt. Gibbon híres történelmi műve, amelyben a római birodalom bukását tárgyalja, szintén csak ötszáz példányban jelent meg. A tizennyolcadik században a könyvkiadók olykor már ezer és ezeröttszáz példányban adták ki a könyveket. Voltaire egy-egy műve pedig háromezer példányos kiadást is megért. Ebben az időben már azok az üzleti csefogatások sem voltak ritkák, hogy régi könyveket újra köttet-tek be és azután mint újakat adták ki. Ami

az újságokat illeti, XV. Lajos idejében a *Mer-cure de France* hétezer példányban jelent meg és a világ legelterjedtebb lapja volt. Manapság a *Petit Parisien* félmillió példányban jelenik meg naponta. Kevéssel a forradalom előtt egy vállalkozó szellemű könyvkereskedő *Journal de Politique et de Litté-rature* címmel lapot alapított és a lap szerkesztőjének az akkori időkhöz képest igen nagy fizetést, tudniillik huszezer frankot biztosított, azonkívül pedig megígérte, hogy hatezer előfizető után még kétezer frankot juttat neki. A lapnak azonban sohasem lett hatezer előfizetője. Napoleon hivatalos állami lapja, a *Moniteur* tizenötezer példányban jelent meg.

Újságelárúsító automata. A legújabb ame-rikai hírek szerint az ottani újságelárúsító rikkancsok nagy versenytársa tettek szert a legújabban föltalált újságelárúsító automatá-
val, amely Newyork nagyobb utain mindenütt föllelhető. Az automata — amely posta-szekrényeinkre igen hasonlít — a legnagyobb pontossággal és könnyedséggel végzi földadatát és szolgálja ki egy öt centes pénzdarab be-dobása után a néha száz oldalnyi lapokat is. Valószínű, hogy e célszerű ujdonság, mely-nek nagyban való gyártására már társaság is alakult, mihamarabb el fog terjedni nemcsak Amerikában, hanem Európában is.

Faragó Géza gyűjteményes kiállítása. Még nem is olyan nagyon régen Budapest utcáin jobb izlésű embernek a plakátokat megnézni: kinszenvedés volt. Ami ízléstelenség, művé-szietlenség elképzelhető, az mind egyesítve volt a hirdetési oszlopokra ragasztott színes papirosokon. Ámbár még ma is éppen elég bosszantó plakát sérti a szemet, de mégis nagy javulás tapasztalható. Ennek a javulás-nak sok száz oka van és távolról sem egy ember érdeme, mindamellett megállapítható, hogy Faragó Gézának nagy része van a tisztogató munkájában. A Nemzeti Szalonban most rendezett kiállításakor alkalom adódott ennek konstatálására. Ugyanis itt viszontlát-juk több olyan plakátját, mely annak idején artisztikus voltánál fogva kiemelkedett a köréje ragasztott ízléstelen plakátok tömegé-ből. Sok ízléssel készült hatásos munkák ezek.

Bár nem tartottak igényt a halhatatlanságra, de rendeltetésüknek tökéletesen megfeleltek, ami nem mondható mindig el a vászonra dolgozó piktorok mindegyik »alkotásáról«. Ugyanaz a szellemesség és dekoratív érzés, ami plakátjainak sajátja, jellemzi többi kompozícióit is. Amit lát, színesen és dekoratíve dolgozza föl. Nem mélyed bele oly problémák megoldásába, ami erejét fölülhaladja és ez teszi azt, hogy majdnem mindig szimpatikus és sohasem nagyképű. Faragó ruhák tervezésével is foglalkozik. Színházak részére kigondolt fantasztikus kosztümrajzai és természetben kiállított magatervezte női ruhái valósággal áhítazzák a szépségek eleven forrását, az asszonyi testet.

Egy vidéki régi nyomdacég megszűnése. Magyaróváron, a Moson Vármegye című nyomdával az 1835 óta fennálló Czéh-féle könyvnyomdát megvette és saját vállalatához csatolva, tovább vezeti. A Czéh-féle könyvnyomda az egész Dunántúl egyik legrégebb és leghírneveesebb könyvnyomtató műhelye volt már a múlt század közepén is és szolid munkája, példásan tiszta nyomásai által régi híret a legutóbbi időig fentartotta. Czéh Lajos, a nyomda legutóbbi tulajdonosa és vezetője, ki most a megérdemelt nyugalomba vonul harminc évi buzgó működés után, a nyomdát atyjától vette át s most ő tőle vette át azt a Moson Vármegye nyomdával.

Magyar Iparművészet. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat lapjának megjelent folyó évi 2–3. kettős füzeté közli Levetus E. A., a Studio bécsi levelezőjének érdekes tanulmányát az angol családi házról és annak berendezéséről és ennek kapcsán ismerteti két kiváló angol művésznak, Baillie Scottnak és Ashbee A. R.-nek e téren való működését. Szász Zsombor az Ashbee vezetése alatt álló campdeni iparművészeti kolóniának, a Guild of Handicraftnak szervezetét, munkakörét és szociális jelentőségét méltatja, Biró Mihály iparművész, a kolónia tagja Ashbeével való együttműködése közben szerzett benyomásairól számol be, Lengyel Géza az iparművészet hatásairól, R. a németországi újabb iparművészeti törekvésekről ír érdekes cikket. A tar-

almas rovatok a hazai és külföldi újabb mozgalmakról számolnak be. A füzetet temérdek – részben színes – művészi reprodukció díszíti, melyek Baillie Scottnak és Ashbeenek kiválóbb alkotásait mutatják be. A Magyar Iparművészet a Társulat tagjainak évi tíz korona tagsági díj fejében illetményként jár; az előfizetési díja ugyanannyi.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1910. évi március hó 19-én szombaton a Gutenberg-Otthon nagytermében (bejárat a bérkocsisutcai kapun) kabaréval és tánccal egybekötött nagy, idénytzáró házi estélyt rendez. Kezdeté este 9 órakor. A zenét Korody Jancsi zenekara szolgáltatja. Táncrendező Guttman Emil. Ruhatár 40 fill. Részletes műsort a helyszínén osztunk ki. Tagoknak jegyül a tagsági jegy szolgál, mely egy úr és két hölgy részére érvényes és másra át nem ruházható. Nemtagok belépődíja egy korona, a pénztárnál egy korona negyven fillér. Jegyek kaphatók Lakatos P. drogériájában (Sándor-tér 4), Kerschitz A. virágüzletében (Erzsébet-körút 15) és a nagyobb nyomdák házipénztárosainál.

A sokszorosító iparban használt festékfélékről nagyon érdekes kurzus folyt három hétig a technológiai iparmúzeumban. Előadók voltak: Szabó Róbert államnyomdai főtitest és Walter Ernő, a Berger és Wirth féle budapesti festékgyár igazgatója.

Az összesen hét estére kiterjedő előadási sorozat február 14-én este 7 órakor, nagy és előkelő szakközönség, Czákó Elemér dr. tanár és a Nyomdászati Tanműhely hallgatói jelenlétében vette kezdetét. Saul Károly, a Technológiai Múzeum igazgatója üdvözölte a megjelenteket s megnyitó beszédében kiemelte, hogy az előadásoknak egész sorozata fog tartatni a sokszorosító iparosok részére, melyek bizonyára sok hasznos ismereteket fognak nyújtani a tanulni kívánó hallgatóknak. Ezek után Szabó Róbert tartotta meg érdekes és tanulságos előadását a fényről, színről, festékről, a fényforrásokról, a testek színei, a színek és festékek jellege, színképelemzés, alapszínek, a színek és festékek keverése, a színek és festékek vegyülésének magyarázásával, melyeket nemcsak egyszerű értelmes tolmácsolással, hanem a megértést és ismerést is nagyban

elősegítő színes fényvetítésekkel tett élénkké, amit a hallgatóság az előadás befejezése után elismerésének zajos kifejezésével köszönt meg.

A szakelőadások második estjén, február 17-én, Walter Ernő, a Berger és Wirth budapesti festékgyárának igazgatója, a fekete festékeket és a kencét s alkotó anyagaikat ismertette nagy szaktudású szabad előadással, kezdve a festékgyártás történeti fejlődésétől a mai alkalmazásáig; a festék nyers termékeit, a kormokat és azok előállítását, vegyi alkatait, a kötőanyagokat és azok gyártását; a gyártásban használt gépeket és berendezéseket, kimerítő alapossggal és a megértést rendkívül megkönnyítően vetített képekkel bemutatva.

Igy folytatódtak az előadások március hó 7-ikéig, fölölelve a festékekre, kencékre stb. vonatkozó mindazokat a tudnivalókat, amelyek eminensül érdeklík a nyomdász-embert. Bírjuk Walter Ernő előadónak az ígértét, hogy a kurzuson elmondott ismeretanyagát a Grafikai Szemle rendelkezésére fogja bocsátani, s éppen ezért a részletesebb referádát jövőre halasztjuk.

Ideiglenes és végleges alkalmazás. Egy nagy budapesti nyomdavállalat szerződést kötött egy grafikai művezetővel. A szerződés szerint a művezető arra kötelezte magát, hogy a rendelkezésre bocsátott két eredeti vízfestmény után a megfelelő színlemezeket, próbanyomásokot és a végleges nyomásokat az általa ismert eljárás szerint fogja készíteni és az előállítási költségeknél ötven százalékot fog megtakarítani. Ha a próba beválik, akkor legalább két évig köteles a vállalatnál megmaradni. Már most három hónappal a két év eltelte előtt a művezetőt elbocsátották. A dolog perre került és itt a vállalat azzal védekezett, hogy a próbamunkák nem sikerültek és hogy az ipartörvény 88. §-a szerint joga volt a művezetőt felmondás nélkül elbocsátani, mert csak ideiglenesen, próbára volt alkalmazva, amint azt a művezető a fizetési nyugták szövegében is elismerte. A Kuria 1909 november 25-én döntött ebben az ügyben. A vállalatot 1560 korona fizetés és 370 korona perköltség fizetésére kötelezte, mert a vállalat a per során nem bizonyította, hogy a munkák rosszak voltak, mert a próbamunka után egy és háromnegyed évig tartották meg

a művezetőt állásában és mert a nyugta szövege ezzel a ténynyel szemben nem alkalmas bizonyíték. Eszerint a művezető végleges alkalmazottnak tekintendő, alkalmazása két évre terjed és a két év eltelte előtt történt elbocsátás jogtalan volt. Ezért jár neki a megítélt fizetés.

A kínai sajtóról. Bármennyire is tartózkodó Kina sok tekintetben a nyugati civilizáció irányában általánosságban, egy irányban azonban mégis észlelhető a közeledés más államokhoz, sőt az egész világhoz és ez a sajtó ügye. Időszaki sajtója, mely hasonlít az újsághoz, már a IX. században volt, de a hírlapok jelenlegi formája csak a XIX. század utolsó negyedében fogadtatott el és így a modern kínai újságok csakis idegen behatás szüleményének tekinthetők, és a legtöbb kínai újságvállalat idegen tőkével dolgozik. A lap kiadója és vezetője kínai, a szerkesztői is kínaiak, de európai műveltséggel. Nem nagy előnye a kínai sajtónak, hogy semmiféle sajtótörvény behatása alatt nem áll, mert e helyett a mandarinoknak joguk van a sajtót kényük kedvük szerint bántani és munkájuk elé akadályt gördíteni. Ha pedig egy liberális lap bizonyos ideig »világosan« fejezte ki magát, úgy közbelépnek a hatóságok, bezárják a nyomdát és a kiadót. De ezen a bajon segítenek a kínaiak és pedig úgy, hogy munkájukban ily módon ne zaklattassanak, a legtöbb kínai lapot európai cég neve alatt adják ki, s idegen ember szerepel mint szerkesztő. A legöregebb lap Kinában a Peking Journal, melyet a Sung-dinasztia alapított (970–1336). Ez nem hivatalos lap a szó mai értelmében, csak a kormány engedelmével jelenik meg s közli a császári dekrétumokat és a kormány rendeleteit. A lapnak nem áll jogában a rendeletekhez megjegyzéseket fűzni, de ez különben nem is szükséges, hiszen a kormány eléggé megmagyarázza rendeleteit. A Peking Journal naponta jelenik meg s előfizetői a magasabb osztályból kerülnek ki. Igen érdekes az, hogy a lap mozgatható fabetűkkel lesz nyomtatva és 10–12 oldalnyi keskeny, vékony, barna papírra nyomatják. Minden lap 10 hasázból áll, melyeket vörös vonallal választanak el egymástól. A legfontosabb kínai lap a »Si-vu-si-pao« (Legujabb hírek), melyet hosszú,

keskeny papirra nyomatnak, mert a kínai az egyik szót a másik alá írja, nem pedig egymás mellé, mint az európaiak. Minden példány 8 oldal. Az első oldalon – itt már utánozzák az angolokat – igen sok a hirdetés. A második oldalon élénk összevisszaságban császári rendeleteket, kinevezéseket és külföldi táviratokat találunk. Itt megemlíjük még azt is, hogy miután a kínaiaknak nincsen távirati irodájuk, így angol és japán lapokból ollózzák a táviratokat, de a forrást mindig híven megnevezik.

Nyomdászat mint amatőrösködés. A külföldi szaksajtó egyik organumában igen érdekes cikk jelent meg, mely bennünket, nyomdászokat, szerfelett érdekel. Szerző előadja, hogy szakunkkal: a nyomdászattal foglalkoztak egy időben fejedelmek és királyok is. Hogy közöljünk is egynéhányat, első helyen említjük – írja az említett cikk – Radzivil herceget, aki a nyomdászatot nemcsak hogy kedvelte, hanem maga is szenvedélyesen üzte azt és több apró művecské látott napvilágot az ő kezéből. XIV. Lajos már gyermekkorában tanult meg szedni. II. József császár lakosztályában volt egy kézisajtó minden hozzátartozókkal. III. Frigyes már 1843-ban oktatásban részesült a nyomdászatból. Az angolok jelenlegi királyáról, VII. Edvádról, is érdekes adatokat jegyez fel ez a cikk. Ugyanis VII. Edvádról, aki szintén ért a nyomdászathoz, képeket készítettek, amely képekben bemutatják olvasóinknak VII. Edvárdot kék zubonyban, szedőszekrény előtt ábrázolva. Több fejedelmi személyiséget sorol fel még az említett cikk, körülbelül 30-at, akiket mi, nyomdászok, egész bátran szaktársaknak nevezhetünk.

A jó papiros jellemző tulajdonságai. Az igazán jó nyomtató-papirosnak a következő tulajdonságokkal kellene bírnia: 1. Raktározás következtében nem szabad hullámossá válnia. – 2. Nyomtatáskor nem szabad porlania. – 3. A betű ne látszódjék rajta keresztül. – 4. A papiros ne szívja a festék kötőanyagát oly mohón magába, hogy a nyomat még a megszáradás után is letörölhető legyen. – 5. A papirosnak mindenütt egyforma vastagnak s egyforma sűrű rostozatúnak kellene

lenni, már csak azért is, mert a kifogástalan nyomtatás alapföltétele, hogy a nyomás ereje a forma egész fölületén minuciózusan egyforma legyen. A papirosnak nemez-szerű volta miatt azonban vastagság és sűrűség dolgában abszolút egyenlőséget bajos volna elérni, s még a legjobb fajta papirosok egyes ívein is találhatunk vastagságbeli és sűrűségbeli különbségeket. Puha papirosoknál mindez nyomtatás közben meglehetősen kiegyenlítődik, mert az ilyen papiros rugalmas és a rostok könnyen eltolódnak. Némely papirosnál a kiegyenlítőedés csak igen csekély mértékű. Ezért szabályként állítható föl az a tétel, hogy mentől egyenlőtlenebb fölülete van a nyomtató-papirosnak: annál puhábbnak kell lennie, de viszont mentől egyenletesebb a fölülete: annál sűrűbb rostozatú, vagyis annál keményebb lehet. A poralakú ásványi pótlóanyagok nagyban hozzájárulnak a papirosfölület egyenletessé tételéhez, de a papiros puhaságát, mint a rostok közt meghúzó szilárd testecskék, nagy mértékben csökkentik. Kitűnő például szolgálnak erre az ú. n. »természetes műnyomó-papirosok«, amelyek bár igen egyenletes fölületűek: keménységük miatt nehezebben veszik föl a festéket. A krétázott, meg általában az ásványi porokkal bevont papirosokban a rostoknak nyomtatás közben való eltolódásáról nem lehet szó, de az ebben az esetben fölösleges is.

A fotografiai sötét kamra világítása. A laboratórium sötétvörös világításának kártékony hatásáról sok érzékeny szemű fényképész panaszkodott már, s még többnek képezi az az óhaját, vajha ezen az elkerülhetetlennek látszó siralmas állapoton már segítve lenne! Kísérleteztek is már sokan több-kevesebb eredménnyel a vörös világítás kiküszöbölésére, de olyan helyettesítés, amelynél meg lehetne állapodni, máig sincs. Egy Dubois nevű francia tudós nemrég olyan világítást talált föl, amely a mostanihoz képest idillikus állapotot jelent. Sokan talán hihetetlennek fogják találni, sokan talán furcsának is, de itt tényleg komoly dologról van szó. Dubois világítását baktériumok idézik elő, az ú. n. foto- vagy világító baktériumok. A világítás, amelyet ezek az apró parányok terjesztenek, a szem-

nek nagyon kellemes; fölöttébb kevés hő-sugarat boesátanak ki és vegyi hatásuk oly csekély, hogy egy magas érzékenyséű lemeze több óra hosszát kellene exponálni, hogy képet kaphassunk. Az új világítást tehát a sötétkamrában minden vörös, zöld vagy sárga üveg nélkül lehet használni. A baktériumok által terjesztett fénynek különben oly átható ereje van, hogy keresztül hatol a fán és a kartonon, tehát hasonlít a Röntgen-sugárhoz is. Az ilyen fiziologikus, tehát élő világítás előállítása egy kissé költséges ugyan, de előnyeit tekintve sokszorosan megtérül. Előállításához valamely alkalmas folyadékba, az ú. n. »táp-bouillon«-ba lesznek beojtva a világító baktériumok. A folyadék megfelelő hőmérséknél bizonyos időig el lesz téve, amely idő alatt a baktériumok rendkívül gyorsan elszaporodnak. Ha a megállapított idő leteltével a fölöttébb enyhe világosságot terjesztő folyadékot üvegkuvertába töltjük, úgy az ily módon elért világításnál egy személyt több méternyi távolságban is megismerhetünk, sőt nem nagyon apró írást is olvashatunk. Alkalmas hőmérséknél, különösen ha nagyon tiszta fajú kulturákból lettek a baktériumok beojtva a tápfolyadékba, úgy a fény 6–8 hónapig változatlanul eltart. Dubois annak idején világítási módját gyakorlatilag is bemutatta. A baktériumok által kisugárzott fény a teli hold enyhe világításához volt hasonlítható.

»A binokuláris látás és a fényképészet« címen Boissonas genfi fényképésztől közlemény jelent meg a Bulletin du Photo-Club de Paris című szaklap egyik számában, amelyben szerző érdekesen fejtegeti a mai fotográfia tökéletlenségét. Szerinte az ember két szemmel néz s segélyükkel a külvilág tárgyairól két különböző képet lát, amelyeket aztán képzelőtehetségével egy képpé egyesítve, a tárgyak domborúságáról helyes mértéket alkothat magának. A fotográfia azonban, amely egy objektívval dolgozik, a tárgyakat úgy tünteti föl, amint azt egy egyszemű ember látná, azaz: laposan, minden plasztika nélkül. Azonkívül ez az egy objektív minden részletet, minden különbség nélkül egyenlő élesen rajzol s kemény kör-rajzokat ad. Ezen a bajon már sok kiváló szakember igyekezett segíteni, mindenféle mű-

fogással, de az mind keveset ért. Így pl. Van Bosch – valószínűleg még a kollódium-korszakban – az expozíció vége felé gyöngelőkést adott az objektívnek, hogy legalább valami nyoma legyen a kettős körrajznak. Kurtz new-yorki fényképész a megvilágítás ideje alatt az objektív és a modell között néhány gázlángot égetett, hogy a melegített levegő reszketése által egy kevés életlenséget nyertjen a negatívjain; mások ismét a túlélés konturok enyhítésére a másolásnál a negatív és az érzékeny papir közé zselatinlapot tettek stb. Boissonas egy festőművész buzdítására egy egy különös készüléket konstruált, amelynek segélyével a stereoszkóp-kamara révén nyert két képet úgy vetíti egy lemeze, hogy a képközépek élesen, a szélzetek azonban csak részben fedik egymást. Ilyen módon sikerült neki oly fényképeket nyerni, amelyek a tárgy tökéletesebb összképét, több plasztikát, nagyobb szélességet s ennek folytán művészileg is igaz képeket adnak. Az összbenyomás a részleteket kissé elnyomja. Boissonas azt jósolja, hogy a binokuláris fotográfiáé a jövő.

Új papirosanyag. Olaszországban ez idő szerint nagyban kísérleteznek azzal, hogy a rekettyét (*Spartium junceum*) alkalmassá tegyék a papiros előállítására. Az olasz papirgyárak ugyanis a szükséges nyersanyagot, mint rongyokat és faanyagot a külföldről hozatják, ami évente 8–10 millió lirát tesz ki. Sok kísérletezés után sikerült a rekettye rostjaiból oly anyagot előállítani, amely úgy a faanyagot, mint a rongyot minden tekintetben pótolja a papirosgyártásnál és a legfinomabb papiros készítéséhez is alkalmas. Persichetti szabadalmazott eljárása, amely egyszerű és olcsó, minden akadályt legyőzött és lehetővé tette, hogy a rekettye rostjaiból úgy gép-, mint kézi papiros készíthető legyen. Kísérleteket tettek a rekettye-rostból készült papirossal és kitünt, hogy az ezen anyagból készült papir nagyobb ellenállási képességgel bír, úgyszintén nem törik oly könnyen, mint a rongyból vagy faanyagból készült papiros. A rekettye felhasználása a papirosgyártáshoz Olaszország egyes terméketlen vidékeinek népességére nagy horderővel birna azért, mert ezen növény minden gondozás nélkül az Appenninek sziklás részein, valamint Cala-

briában és a Marannókban megterem. A meg-
ejtett kísérletek alapján megállapították, hogy
e növény egyaránt szépen díszlik a száraz
talajú magasan fekvő részeken, úgyszintén a
lankás tájékon is, trágyázása vagy öntözése
egyáltalában nem szükséges. Ültetése vagy
magról vagy pedig dugványokról történik.
A magról való ültetésnél rendszerint egy-
egy méter távolságra kis gödröt ásnak,
amelybe 3–4 növénymag helyeztetik el, a
gödröt pedig 1½–2 cm. földréteggel földik
be. Mikor a magok kikeltek, akkor minden
ágból a gyöngye növények kihuzatnak és
csak az életerőseket hagyják meg; hogy
erősebb szárhajtást érjenek el, a harmadik
tavaszon a főszárat 30 cm.-nyire a földtől
visszavágják, úgyszintén minden tavaszkor az
összes galyakat is, amelyek 1 méter hosszú-
ságba kinöttek. A növény átültetésénél a
kihajtási idő választandó és a növény 10
cm.-re visszavágandó. A növény további
gondozása költséget nem okoz, leszámítva az
ágak levágását és összegyűjtését. Persichetti
eljárása ugyan szabadalmi titok tárgyát képezi,
de nem áll másból, mint hogy a növény ág-
rostjait, amelyek a vízben majdnem felold-
hatatlanok, szétválasztja és ezáltal a papir
készítéséhez alkalmas famentes rostanyagot
ad; különben már régebbi időben is meg-
kísérlették, hogy a rekettye rostjából alkal-
mas szövőanyagot előállítsanak, de eredmény-
telenül, mert nem sikerült a rostokat famen-
tessé és fonásra alkalmassá tenni.

A nyomtatás átverődése a papiroson. Ha a
betű stb. a papiroson átverődik, úgy hogy a
túlsó oldalon is meglátható: ennek a papiroson
vékonysága a legtermészetesebb oka. Hozzá-
járulhat azonban az is, ha az átlátszó cellulóz-
anyagba kevés kaolin van belekeverve. Kellő
mennyiségű kaolinnak a papirosmasszához
való hozzákeverése tehát már ebből a szem-
pontból is nélkülözhetetlen. A festéknek a
papiros hátsó oldalára való átütődése külön-
ben a legtöbb esetben nem annyira a papi-
ros alkalmatlan voltának, mint inkább a fes-
ték zsíros anyagokkal, tinkturákkal való keve-
résének tulajdonítható. Ez anyagoknak hasz-
nálata olyankor megokolt, ha a papiros a
festék kötőanyagát – a kencét – oly mohón
szívja magába, hogy a nyomat még a meg-

száradása után is letörülhető. Ilyenkor disznó-
zsírt, Gloria-pasztát stb. kevernek a festékhez,
hogy a felszívódás lassúbb legyen, s pigment
is jusson a papirosonba. Persze, ha sok a zsíros
anyag: pigmentestül egészen át képes hatolni
a papiroson.

*A Pesti Hírlap apróhirdetés-fejének szedés-
mintájára kiírt pályázatra 28 pályamunka érke-
zett be Légrády Testvérekhez. A jury Légrády
Ottó dr. elnöklete alatt (Bendtner József,
Glück Béla és Cisarovsky Antal részvétele
mellett) a következőleg ítelt: Az első díjat
a »Mikszáth« jeligéjű fej nyerte el; készítője
Dukay S. Károly. A második díjat a »25«
jeligéjű fej (készítője Jánosi Péter) nyerte el,
a harmadik díj a »Szabadság« jeligéjű pályá-
munkának jutott, melynek készítője Fiedler
János. A pályázaton kitüntetett munkák nyer-
tesei pályadíjukat Légrády Testvérek nyomda-
vezetőségénél vehetik át.*

Xi találta fel a kamera obszkurát? A kérdés
fölött élénk vita indult meg a szaktudósok
körében. Eddig általánosan elfogadott nézet
volt, hogy a kamera a XVI-ik században élt
Giovanni Battista Porta olasz tudós talál-
mánya. Hogy ez a téves nézet még a szak-
tudósok körében is meggyökeredzhetett, annak
főképp az az oka, hogy Porta maga az 1558-
ban megjelent »Magia naturalis« című művé-
ben saját találmányának vallja a kamerát.
A tudósok érdeemesnek tartották a kamera
eredetével foglalkozni, amikor is hiteles adatok
alapján megállapították, hogy Porta állítása
nem felel meg a valóságnak, mert amint azt
Libri a mult század elején megjelent »Histoire
des Sciences mathématiques en Italie« című
művében már fölemlíti, a kamerát Porta előtt
már Leonardo da Vinci, a nagyhírű olasz
festőművész, valamint Don Panuce és Cardani
is ismerték. Waterhouse angol tudós beható
tanulmányozás tárgyává téve a kérdést, szintén
bizonyítja, hogy Leonardo da Vinci és Caesa-
rino már 1519 előtt ismerték a tükör és
lencse nélküli kamera elvét. Ebben az idő-
tájban már nemcsak Olaszthonban, de Német-
országban is ismeretes volt a kamera obszkura,
amit bizonyít az is, hogy Erasmus Reinhold
tanár Gemma Fisius és Moestlin nevű tanít-
ványaival 1640-ben már használta is azt.

A színes nyomtatásra vonatkozó újabb találmányoknak se szeri, se száma, s alapos kilátásunk van arra, hogy ezek a közel jövőben még gyorsabban szaporodnak. Az ebben az irányban kutatók meg kísérletezők többsége csak művésziessé akarja tenni a nyomtatásokat; de vannak olyan föltalálók is, akiknek törekvése a színes nyomtatás gyorsítására irányul. Színes nyomtatás dolgában a közelmúltnak legnevezetesebb találmánya a heliokrómia, amelynek révén a mi háromszín-nyomásos lemezeink készülnek. Az ezekről nyomtatott képek talán kielégítik a köznapi ember igényeit, művésziességeknek azonban nem igen mondhatók. Csakis fénynyomati úton lehet a háromszínű nyomással igazán szép képeket készíteni. Az eljárás javítására kilátásunk sincs addig, amíg a színes fotografálás kérdése a mai stádiumából végképpen ki nem mozdul. Ha pedig kimozdul: alighanem be is fellegzett a könyvnyomdai színes nyomtatásnak. A helyét valami »rotációs színes fotografálás«-féle foglalja el. A közönséges fotográfiák »rotációs« másolását már úgy is kitalálták, s egyetlen fotográfiáról 80.000 másolatot készítenek napjában. — Különösen litográfiai téren merülnek föl napról napra újabb színnyomó eljárások. Ezek valamennyijének az a célja, hogy a kép művészi legyen, s a mellett mentől kevesebb kő-, illetőleg cink- vagy alumíniumlemez kellessen az előállításához. Köztük legnevezetesebbek a höschtípiá, meg az Orell-Füssli eljárásai. A színes nyomtatás gyökeres reformálására irányul a torinói Turati grófnak a mozaikos nyomtatást följújtó eljárása. A tudós olasz a nyomtatóformát különböző színű festék-rudacskákból állította össze, utánozva vele a kép minden árnyalatát. Eljárását szinkrómiának nevezte el, s külön gépeket is alkotott hozzája. Az ő nyomán haladva, Greth, a hamburgi Radde, a glauchaui Römer és a heidelbergi Müller Vilmos kísérleteznek manapság még a mozaiknyomás tökéletesbítésével. Kísérleteik érdekesek, de praktikus érték nélkül valók. Fontosabbak ezeknél azok a közvetlennyomásos eljárások, amelyeket a szentpétervári Orlov sikelein felbuzdult professzionátus föltalálók most nyakra-főre szabadalmaztatnak. Ez eljárások valamennyiének az az alapja, hogy a festékes nyomólemezekről kaucsuklemezekre nyomatik a kép s csak erről vitetik át aztán a papirosra.

Magától értetődik, hogy az ilyenforma közvetett színes nyomtatási eljárásokhoz első sorban valami új szerkezetű gép kell. Eddig már többfélét alkottak meg belőle.

IVATALOS SZAKKÖRI KÖZLEMÉNYEK.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1910. évi március hó 20-án d. e. 10, határozatképtelenség esetében április 4-én (hétfőn) délelőtt 10 órakor a saját helyiségében (Budapest VIII, Sándor-tér 4. szám alatt, a Gutenberg-Oththon épületében) tartja meg rendes évi közgyűlését, melyre a Kör tagjait tisztelettel meghívja a választmány. A napi rend a következő: 1. titkári jelentés a Kör működéséről; 2. pénztáros jelentése a Kör pénzügyeiről; 3. leltárosi jelentés; 4. három számvizsgáló választása; 5. két jegyző-könyvhitelész választása; 6. szavazatszedő bizottság választása; 7. tiszviselők s a választmány újjaválasztása; 8. indítványok. — Alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges. Kérjük a Kör t. tagjait, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban jelenjenek meg. Az alapszabályok 13. szakasza értelmében indítványok a közgyűlés előtt nyolc nappal nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól csakis oly sürgős természetű indítvány képezhet kivételt, melynek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

A Grafikai Szemle bekötési táblái piros és kék színben elkészültek s darabonként helyben 1 korona 40 fillérért, postán portómentesen küldve 1 korona 50 fillérért kiadóhivatalunkban kaphatók.

Rendes választmányi ülés 1909. évi március hó 15-ikén: Jelen vannak: Bozsik István pénztáros, Wanko Vilmos II. titkár, Sáros Lajos ellenőr, Boros Dezső leltáros, Busay Balázs, Burgheim Károly, Fekete Béla, Goldberger Ármin, Gyöngyösi Sándor, Enyedi János, Novitzky N. László, Spitz Adolf választmányi tagok és Novák László, a Grafikai Szemle szerkesztője. Igazolva távol: Tanay József elnök, Morócz Jenő I. titkár, Hollóssy János II. leltáros, Bárány Nándor, Schornstein Jakab és Bauer Henrik.

Elnök és alelnökök távollétében a választmány az ülés vezetésére Gyöngyösi Sándor legidősebb választmányi

tagot kéri fel, aki az ülést megnyitja és a mai jegyzőkönyv hitelesítésével Busay Balázs és Spitz Adolf választmányi tagokat bizza meg.

Wanko Vilmos másodtitkár jelenti, hogy a kitűzött határidőig hat indítvány érkezett be azzal a kéressel, hogy a közgyűlés napirendjére tüzessenek ki. A választmány az indítványokat tárgyalás alá veszi.

Kún Kornél I. indítványa:

»Tekintettel arra, hogy a tagok a szerkesztőre és a lap szellemi irányítására semmi befolyást nem gyakorolhatnak, és a rendszer nem is felel meg, indítványozom, hogy:

a) a szerkesztő (illetve szerkesztők) pályázat útján három-három évre a közgyűlés által választandók;

b) a választmány kétharmad többségének javaslatára a szerkesztő (illetve szerkesztők) további három évre a szerkesztéssel megbízható, a közgyűlés utólagos jóváhagyása esetén;

c) a kölcsönös fölmondás mindkét részről három hónap.

A választmány hosszabb vita után azon álláspontra helyezkedik, hogy a szerkesztőknek, a szabályzat mellőzésével, a közgyűlés által leendő választását tartja célravezetőnek. Egyébként semleges álláspontot foglal el a választmány, tekintettel arra, hogy az indítvány szövege nem eléggé világos s indítványozó indokolását nem terjesztette elő.

Kún Kornél II. indítványa:

»indítványozom, hogy szüntessék be az Évkönyvet s több gond fordíttassék a Grafikai Szemle kiállítására»

és Bíró Miklós indítványa, mely a következő:

»indítványozom, hogy az Évkönyv további megjelenését szüntessük be és azt az összeget, amit annak előállítására fordítanánk, a Grafikai Szemle költségeire használjuk fel egyszerre vétetik tárgyalás alá.

A választmány hosszabb vita után kimondja, hogy az indítványokat ellenzi és a februári ülésen ez ügyben hozott határozatát módosítva és kibővíve a következő indítványt terjeszti elő a közgyűlésnek:

»Mondja ki a közgyűlés, hogy az Évkönyvet a jelenlegi sajnálatos anyagi viszonyok dacára sem szünteti be, de elhatározza, hogy az Évkönyv ezentúl a nyári hónapok alatt készíttessék el s előállítására a bevételek fölhasználásával együtt legfőlebb 4000 korona fordítható.»

Bíró Miklós II. indítványa:

»Indítványozom, hogy a Grafikai Szemlét olyan nyomdában készíttessük, amely azt a mai kor igényeinek megfelelőleg elő tudja állítani.»

A választmány az indítványhoz elvben hozzájárul s oly értelemben kéri elfogadását, hogy annak keresztülvételével az új választmány bizassék meg azon meghagyással, hogy az árszabály-mozgalmak lezajlása után több nyomdától költségvetéseket kérjenek be; egyben figyelmébe ajánlja a közgyűlésnek azon körülményt, hogy a lap más nyomdában való előállítása oly mérvű kiadási többlettel fog jární, hogy a heti illeték életbeléptetése okvetlenül szükségessé fog válni.

Gondos Ignác I. indítványa:

»Indítványozom, hogy a Szakkör könyvtárának megismerése, használhatása és annak bővítése céljából a tagok részére könyvtárkatalógus készíttessék, vagy — tekintettel a könyvek korlátolt számára — ez a Grafikai Szemlében közöltessek. Egyébként pedig fordítson a mindenkori választmány kellő gondot a könyvtárra, hogy az a megjelenő német szakkönyvekkel kiegészíttessék.»

Az indítvány — tekintettel arra, hogy a könyvjegyzék most van sajtó alatt — tárgytalan.

Gondos Ignác II. indítványa:

»Míg a külföldön a Szakkörhöz hasonló egyesületekben

a téli évadban mozgalmas élet uralkodik, nálunk 1—2 föl-olvasáson kívül nem történik semmi a szakma fejlesztése érdekében. Okát ennek abban találom, hogy a Szakkör választmánya nem bír érzékkel az aktualitások iránt. Új-évkor például alkalom nyílik ujévi üdvözlőkártyákból, nap-tárakból, a farsangi idény alatt meghívókból, vagy a betű-öntödék újdonságaiból egy kis kiállítás rendezni s ezeket megvitatni. Ajánlom ezt a t. közgyűlés s az ujonnan választott választmány figyelmébe.»

A választmány az indítványt a közgyűlésnek pártolólág terjeszti elő.

A közgyűlés napirendjére tüzetik a választmány februári ülésén hozott és az alapszabályok életbeléptetésére vonatkozó határozati javaslat és a következő választmányi indítvány:

»Mondja ki a közgyűlés, hogy Fiedler Károly pécsi rokkant szaktársunkat, a Szakkör érdekében kifejtett ügy-buzgó és fáradhatlan működéseért a Kőr tiszteletbeli tagjai sorába iktatja.»

Bozsik István pénztáros jelentése a pénztár állapotáról és a tagsági forgalomról tudomásul szolgál.

Wanko Vilmos bemutatja a temesvári tagcsoport átiratát, melyben az ott rendezett szaktanfolyam 38 koronányi fedezetlen kiadásának segélyképen való kiutalványozását kéri. Indítványára a választmány a segélyt kiutalja.

Böhm János úr köszönőlevele örvendetes tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Wanko Vilmos, II. titkár.

Rendes választmányi ülés 1910. évi február hó 21-ikén: Jelen vannak: Tanay Lózsef elnök, Bozsik István pénztáros, Sarlós Lajos ellenőr, Morócz Jenő I. titkár, Wanko Vilmos II. titkár, Hollóssy János II. leltáros, Burgheim Károly, Fekete Béla, Goldberger Armin, Kallós Ödön, Novitzky N. László, Schornstein Jakab és Spitz Adolf választmányi tagok. Igazolva távol: Augenföld M. Miksa I. alelnök, Werner Jenő II. alelnök, Boros Dezső I. leltáros, Busay Balázs és Gyöngyösi Sándor választmányi tagok.

Elnök az ülést megnyitván, a mult évi jegyzőkönyve avval a módosítással, hogy a rendes évi közgyűlés határozat-képtelenség esetén április 4-én tartatik meg, hitelesíttetik. Jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésével Schornstein Jakab és Spitz Adolf bizatnak meg.

Elnök bejelenti, hogy az új alapszabályokat a belügy-miniszter jóváhagyta. A választmány az új alapszabályok életbeléptetését fogja a közgyűlésnek javasolni, a heti illetékre vonatkozó rendelkezések kivételével.

I. titkár felolvassa a rendes évi közgyűlés elé terjesztendő titkári jelentést, melyet a választmány csekély módosítással magáévá tesz és elrendeli annak a közgyűlés napirendjére való kitűzését.

Pénztáros felolvassa évi jelentését a Kőr vagyoni állapotáról. Pénztáros jelentését a választmány tudomásul veszi és a rendes évi közgyűlés elé terjeszti.

Pénztáros jelentése a havi pénztári állapotról és a tagsági forgalomról tudomásul szolgál.

Beérkezett az Iparművészeti Iskola átirata, melyben helyszüke miatt a kísérleti nyomda felszerelésének mielőbbi elszállítást kéri. I. titkár megbizatik, hogy átiratilag néhány heti haladékot kérelmezen.

A választmány megbizsa pénztárost, hogy a házipénztárosokat jelölő ülésre hívja össze.

A választmány hozzájárul, hogy Nagybecskerekre Fekete Béla és Tanay Lózsef, Temesvárra Kún Mihály, Szegszárdra

Hollóssy János és Pécsre Wanko Vilmos küldessenek ki szakfelolvasások tartására.

A Grafikai Szemle április-júniusi füzetek borítékának és könyvdíszének megalkotásával Hollóssy Jánost bizza meg.

A választmány megbizta a szakbizottságot, hogy a vidéki tagok számára adott feladattal, 30 és 20 korona pályadíjjal pályázatot hirdessen.

Wanko Vilmos jelentését a Grafikai Szemle hivatalos mellékleteire vonatkozólag a választmány tudomásul veszi.

Az Évkönyv szakcikk-pályázatának elbírálásával a szak- és irodalmi bizottságok bizatnak meg.

A választmány kimondja, hogy Fiedler Károly rokkant pécsi szaktársat, akinek szakmánk körül kiváló érdemei vannak, a rendes évi közgyűlésnek tiszteletbeli taggá való megválasztásra ajánlja.

Bozsik István indítványozza, hogy az Évkönyv az 1911. évfolyamtól kezdve, miután annak úgy sincs naptári jellege, augusztus vagy szeptember hó folyamán jelenjék meg. A választmány ez indítványhoz hozzájárul.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

Morócz Jenő, I. titkár.

Az 1910 február havi fölolvasó-ülésünk jegyzőkönyve:

Tanay József elnök üdvözli a megjelenteket és a havi ülést megnyitja.

I. titkár felolvassa a titkári jelentést, melyet a havi ülés tudomásul vesz.

Pénztáros jelentését a január havi állapot és a tagsági forgalomról a havi ülés tudomásul veszi.

Elnök ezután rövid időre felfüggeszti az ülést, hogy a hallgatóságnak alkalmat adjon a németországi János-ünnepségek kiállított nyomtatványainak tüzetesebb megtekintésére.

Szünet után Wanko Vilmos tartott komoly tanulmányokra valló, a kiállított nyomtatványokkal részletesen foglalkozó szakfelolvasást. Az élénk tetszéssel fogadott, rendkívül tanulságos felolvasás befejezése után Morócz Jenő I. titkár mondott felolvasónak a hallgatóság nevében köszönetet.

Ezzel a havi felolvasó ülés véget ért.

Morócz Jenő, I. titkár.

Tagsági forgalom 1910 február havában: Beléptek a Körbe: Orvos Pál (Gyoma), Weisz Sándor (B.-Szarvas), Csák László (Zólyom), Batyala Ferenc (Aranyosmarót), Zsembery Lajos (Községi), Halmi Domokos (Máv.), Brunner Ignác, Máhr József (Pesti Könyvnyomda Részvényszerűségi), Tomesányi István (Nagybecskerek), Farkas József (Szentgotthárd), Flesch Vilmos, Knur Ferenc (Pallas), Ioó Gyula (Szekszárd), Richtscheid János (Otthon), Szücs Mihály, Wasservogel László (Posner), Karsay László (Muskát M.), Theisz János (Állami), Hajós Géza, Kemény Sándor, Rechnitz Sándor, Szalma István (Kaposvár), Kripóczy János (Kecskemét), Fekete Gyula, Fleischer Dezső, Fleischman Mór, Csoják Énok, Hannig János, Papp Gyula (Franklin), Benkő Béla (Pátia), Perényi József (Székesfehérvári Házi Nyomda), Neuhauser József (Löbl Mór), Aichinger Gusztáv, Bence Károly, Musa Imre, Ravai Miklós, Tatár János (Torda), Burger Dezső (Athenaeum), Avarfi József, Bozó Demeter, Bujdos József, Budics Elek, Gábor György, Halmazsán Tamás (Arad), Hübschenberger József (Nagyvárad). — Meghaltak: Wolf Sándor, Csanádi József, Andreazi Ferenc. — Hátralék miatt törleendő: Pick Samu (Pallas), Busek Lajos, Darvas Gyula, Kazsimir Béla, Oppelt Károly (Franklin), Herz Gyula (Világosság), Ábrai Jenő, Hackspacher József, Halász Alfréd, Hollay János, Ioó Miklós, Kovács István, Klein Antal, Menczer Gyula, Mazák Károly, Maurer

Rudolf, Perl Rezső, Spátsil Ede, Steiner János, Statkiewitz Mihály, Bajcsy András, Benkő Kornél, Erdei Ferenc, Futó Lajos, Goldstein Samu, Kanter József, Kiss Kálmán, Leiner József, Vigh Károly, Zurik Ferenc (ismeretlen tartózkodásúak). — A hó végén 12 tiszteletbeli, 1630 rendes, összesen 1642 tag.

Körünk pénztárába a múlt hónapban befolyt összegek:

I. Kisebb taglétszámú nyomdákban és egyes szaktársaktól (I. a 88. oldalon levő táblázatos pénztári kimutatást):

Auer Ignác és Fia 1.80, Bagó-nyomda 2.40, Berkovits-nyomda 1.80, Fráter és Társa 1.80, Heisler és Kószol 1.80, Heller és Társa 1.20, Hamburger és Birkholz 2.40, Kánitz-nyomda 4.80, Karczag-nyomda 1.20, Kellner Ernő 0.00, Kertész József könyvnyomdája 2.40, Községi nyomda 4.80, Lengyel Lipót 1.20, Otthon-nyomda 3.—, Pazmaneun 1.80, Schlesinger-nyomda 1.20, Turul-nyomda 0.60, Várnai-nyomda 1.20, Wojtitz-nyomda 0.60. Weisz Sándor 1.80, Vas József 6.—, Hegedüs Péter 1.80, Bagyula Ferenc 1.20, veszprémi h. csoport 7.20, Meliska E. 2.40, Váczy István 1.20, Vass József 1.20, Gelléri Mihály 3.60, Kupán Lajos 1.20, Ruzicska Ágost 1.20, Mitterszky József 7.80, Politzer Kálmán 1.20, Klein Lipót 1.20, Goldfinger Mór 1.80, Teleky László 1.20, Benkő D. Dezső 1.80, Veres Lajos 2.40, Künstler Jenő 2.40, Benkő Béla 1.80, Farkas Antal 1.80, Fischhof Henrik 7.20, Vadász Károly 1.20, Drach Ferenc 1.20, Breuer Miksa 1.80, Siehermann Lajos 0.60, Lázár József 1.20, Forster Ervin 1.20, Stempler Márton 0.60, Fleischer Dezső 0.60, Mátyus Samu 0.60, Lányi Béla 0.60, Naschitz Mór 0.60, Steinherz Miklós 0.60, Csaba Miklós 0.60, Bárdos Sándor 0.60, Klein Rudolf 0.60, Karsay László 0.60, Neuwald Miksa 0.60, Farkas Lajos 0.60, Waldmann Izidor 0.60, Stalla Márton 0.60, Neubauer József 0.60, Heinrich Károly 0.60, Rudas Sándor 0.60, Messinger Aladár 0.60, Dobos Géza 0.60, Szenzenstein Gáspár 0.60, Palatinus János 0.60, Süsz Samu 0.60, Meintz István 0.60, Perl István 0.60, Kramm Imre 0.60, Saube Vilmos 0.60, Bermann Artúr 0.60, Novák Rikárd 0.60.

II. A vidékről (I. a 88. oldalon levő táblás kimutatást): Gyoma 7.20, Rózsáhegy 3.—, Zólyom 2.40, Nagybecskerek 16.80, Szentgotthárd 3.60, Ujpest 3.—, Szekszárd 11.40, Sárospatak 4.80, Ungvár 6.60, Kaposvár 10.80, Kecskemét 9.60, Gyula 3.—, Nyitra 3.—, Szombathely 9.60, Gyöngyös 7.20, Szeged 5.40, Pozsony 3.60, Torda 9.—, Nagykanizsa 4.20, Kassa 10.20, Esztergom 6.—, Kolozsvár 34.80, Arad 16.20, Szamosújvár 1.80.

Jegyzőkönyv a Könyvnyomdászok Szakköre 1910 március 10-én megtartott jelölő üléséről. Képviselve volt 22 nyomda 26 bizalmiférffival. Jelöltettek: Elnök: Tanay József. I. alelnök: Kún Kornél. II. alelnök: Werner Jenő. I. titkár: Morócz Jenő. II. titkár: Wankó Vilmos. Pénztáros: Bozsik István. Ellenőr: Schornstein Jakab. I. gazda: Boros Dezső. II. gazda: Goldberger Ármin. Számvizsgálók: Karpf Henrik, Kujarik Ernő, Künstler Aladár, Steiner Soma, Wagner Ignác. Választmány: Pollák Aurél, Kizsol László, Sonnenfeld Rezső, Pavlovsky J. Alajos, Augenföld M. Miksa, Gágyor József, Biró Miklós, Hegyi Dezső, Stalla Márton, Walter Ernő, Novitzky N. László, Peidl Gyula, Burgheim Károly, Gang Károly, Salamon Manó, Lendvay István, Kollin Zsigmond, Butkovszky Bertalan, Friedman Adolf, Richter Márton, Prüner Arnold, Bárány Nándor, Hack Károly, Faltusz Ede, Fekete Béla, Klein Ármin, Hollóssy János, Roth Miklós, Ungár József, Király Albert, Laky László, Kún Mihály, Andor László,

Kluger Mór, Szauer Adolf, Janovszky János, Novák Alajos, Busay Balázs, Novák László, Gross Samu II., Landberger Miksa, Rottmann Béla, Fleischman Lipót, Spitz Adolf, Gyöngyösi Sándor, Enyedi János, Hajnal A. József, Weninger István, Sarlós Lajos, Gogel Adolf, Szabó István, Poduska Lajos, Pollák Rudolf, Radnay Vilmos, Brányai Lajos, Kallós Ödön, Jánosi Péter, Bauer Henrik, Steinerherz Miklós, Tragholt Dezső, Braun Elemér. — A hivatalos szavazólapon a 60 választmányi tag neve közül 30 név okvetlen törlendő, mert — az új alapszabályok értelmében — csak 30 választmányi tag választandó.

Boszik István, elnök.

Wagner Géza, jegyző.

A Nemzeti Színházba és Vígszínházba, nemkülönbén a Royal-Orfeumba és az Uránia-színházba mintegy húsz-huszonöt százalékkal mérsékelt jegyekre jogosító utalványok kaphatók Boszik István pénztárosnál (Budapest VIII, Sándortér 4. sz., III. emelet 5, Gutenberg-Otthon), valamint a Hungária-fürdőbe szóló jegyutalványok is. Az utalványok ára a színházakba darabonként négy, a fürdőbe két fillér.

Nyilvános köszönet: A Könyvnyomdászok Szakköre február 19-iki jelmezestélye alkalmából tiszteletjegyeiket megváltották, illetve felülfizettek: Berger és Wirth 10.—, Blockner I. 10.—, Hornyánszky Viktor 10.—, Kellner Ernő 10.—, Klein Ferenc és Társa 10.—, Légrády Testvérek 10.—, Pallas-nyomda igazgatósága 10.—, Zilahi Simon 10.—, Fried Jenő kávé 5.—, Első magyar papíripar r.-t. 5.—, Grafikus művezetők egyesülete 5.—, Schöntag Gyula 5.—, Szügyi Ferenc 5.—, Kaufman Gyula 3.—, Kertész József 2.—, Ritter 2.—, Silberer 2.—, Schönleitner Károly 2.—, Dojin Dóme 1.—, Steiner Izidor 1.—, Schneider B. —50 korona, mely összeget a Gutenberg szobor-alap gyarapítására fordítottuk. Fogadják a nemeslelkű adakozók a választmány köszönetét.

A Könyvnyomdászok Szakköre választmányának megbízásából a Kőr szakbizottsága a magyarországi könyvnyomtatók fokozottabb szakbeli tevékenységére buzdító végzet pályázatot hirdet a Grafikai Szemle legjobb szedésű és (ettől függetlenül) legjobb nyomtatású mellékleteire. A pályázaton való részvételnek első és fő feltétele, hogy az illető pályázó a Könyvnyomdászok Szakkörének tagja legyen. A pályázat havonként megismétlődik harminc-harminc korona szedői és (ettől függetlenül) tíz-tíz korona nyomtatói jutalomdíjjal, amely összegek lehetőleg kiadatnak az illető hónapban megjelent mellékletek legjobbjára szedőjének, illetőleg a legjobb nyomtatási munka végzőjének. A szedői jutalomdíjra irányuló pályázatokon csak olyan munkálatok vehetnek részt, amelyen a szedési elem is kellőképpen képviselve van. A mellékleteknek előbb már okvetlenül ki kellett valamely célra nyomtatniuk s a Grafikai Szemle számára egyszerűen csak továbbnyomtatniuk. Ennek biztosítása okéért az ilyes mellékleteknél csak a papirosnak az árát térítjük meg. Az egyes hónapokra eső pályázatokon mindazok a mellékletek vesznek részt, amelyek az illető hó 22-ikéig szerkesztőségünkhöz beérkeztek, illetőleg a vidéken postára adtak. Későbbben földönt példányok a következő hónapra maradnak. Példányszám 2000. Korrekturának előzetes beküldése okvetlenül szükséges (még pedig Wanko Vilmos másodtitkárnak a címére: Budapest VII, Dohányutca 10, Fried és Krakauer nyomdája), s a szakbizottság által három napon belül eszközölt javítások tekintetbe vevendők. A papirosról szóló számla végezetül a küldeményhez melléklendő. A pályaműveket a Szakkör szakbizottsága havonként bírálja el, s a döntés meg a bírálati jelentés a mellékletekkel ugyanegy időben fog megjelenni mindenkoron.

E pályázat kiegészítéseképpen fölhatalmazta a választmány a szakbizottságot, hogy szedésvázlatokat vásárolhasson darabonként öt koronájával. Azok a szaktársak tehát, akiknek munkaviszonyai különben nem engedték meg a Grafikai Szemle számára való munkálkodást, vagy akiknek egyáltalában nincs alkalmuk arra, hogy akcidenst munkákat is készítsenek: alkalmat találnak arra, hogy mester-szedői tudásukat és jóízülésüket a köz érdekében érvényesítsék, még pedig — a munka jósága és alkalmatlansága esetében — némi díjazásra való kilátás mellett is. Magától értődik, hogy a szakbizottság föntartja magának az esetleges apróbb változtatásokra való jogot, ez azonban nem szünteti meg a díjazásra való jogosultságot. A vázlatok — melyek közül a kivitelre el nem fogadottak kívánatra visszaküldetnek — Wanko Vilmos másodtitkárhoz küldendők (Dohány-utca 10, Fried és Krakauer).

Pályázatot hirdet továbbá a szakbizottság két a Grafikai Szemleiben megjelenendő szócikkre és a Kőr tagsági jegyére. Általános feltételek mind a két pályázatra vonatkozólag: 1. A pályázatok bármelyikében is csak a Könyvnyomdászok Szakköre tagjai vehetnek részt. 2. Az összes pályaművek idegen kézírással írva és címezve, jelígyével ellátva, a pályázó nevét magában rejtő jelígyével kitérítésben az egyes pályázatok különleges feltételeiben kitüntetett határidőig a Könyvnyomdászok Szakköre címére (Budapest VIII, Bérkocsis-utca 1. szám, Gutenberg-Otthon) küldendők. 3. Világosan föltüntetendő a borítékon, hogy a küldemény pályázatra van szánva. 4. A pályaművek fölött a Kőr választmánya által kiküldött bizottság dönt, és bírálatát a Grafikai Szemleiben közli.

Különleges feltételek:

1. A szócikkekre vonatkozólag:

Írassék egy szócikk »Hirdetés-szedés« címen a lehető legszélesebb alapon, de legfőljebb ötszáz sornyi terjedelemben. Pályázók kötelesek a szócikket példakkal is illusztrálni; e példák mennyiségére nézve azonban semmiféle korlátozás nem tétetik. E pályázaton természetesen csak szedő szaktársak vehetnek részt. Pályadíj az Ács-Mihály-alap kamatainak fele: 50 korona. Határidő: 1910 június hó 30-ika.

Írassék egy »Hogyan kell a gépmesternek a mester-szedővel együtt dolgoznia?« című cikk, ugyancsak a legszélesebb alapon s legfőljebb ötszáz sornyi terjedelemben. E pályázaton csak gépmester szaktársak vehetnek részt. Pályadíj az Ács-Mihály-alap kamatainak fele, vagyis 50 korona szolgál. Határidő: június 30.

II. Körünk tagsági jegyére vonatkozólag:

E tagsági jegy szövege a következő:

»Tagsági jegy, melynek értelmében szaktárs, »mint a Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakma-»beliek Szakkörének rendes tagja, ennek céljait elősegíti »és összes kedvezményeiben részesül. Budapest, 19..... »..... titkár. elnök.

»Kivonat az alapszabályokból:

»1. §. A Körnek címe: Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakköre. Székhelye: Budapest.

»2. §. A Kőr céljai:

»a) a szakismeretek és a műizlés terjesztése és tökéletesítése a könyv- és állomány- és szakszorosító ipar-»ágazatok terén;

»b) tagjai kölcsönös érintkezésének előmozdítása, s a »szaktársias összetartás bensőbbé tétele.

»3. §. Az e célok elérésére szolgáló eszközök:

»a) Grafikai Szemle címen szakközlönynek és esetleg »egyéb szakmunkáknak is a kiadása, valamint szakirodalmi »műveknek a tagok által megszerezhetővé tétele;

»b) szaktanfolyamoknak, szakelőadásoknak, szakkérdé-

	K	f.	K	f.		K	f.	K	f.
Át hozat a múlt óról			6758	87	Lakbér február—április hóra ..	229	10		
10 hitelszöv. részjegy (à 10 kor.)			100	—	Cr. Szemle jan.-márc. lapdísze	50	—		
Gutenberg-szoboralap			876	43	Február 19-iki jelmezestély ki-				
Ács-Mihály-alap			588	82	adása	421	02		
Febr. 19-iki jelmezestély bevétele			472	—	Grafikai Szemle mellékleteire ..	75	50		
A jelmezestély jövedelméből a					Grafikai Szemle nyomdászamlá-				
szoboralapra			118	50	jára törlesztés	800	—		
					Takarítás, világítás	9	28		
Tagsági járulékokban befolyt:					Adminisztratív és portókiadások	11	88	1596	78
Államnyomda	12	60			Készpénz a hó végén			6400	29
A Nap	1	80			10 hitelszöv. részjegy (à 10 kor.)			100	—
Athenaeum	19	80			Gutenberg-szobor-alap			994	93
Bercsényi-nyomda	3	—			Ács-Mihály-alap			588	82
Budapesti Hírlap	8	40							
Buschmann F. utódai	6	—							
Egyetemi nyomda	6	—							
Egyesületi tisztviselők	9	60							
Elek és Társa	1	80							
Európa	3	60							
Fővárosi Nyomda R.-T.	3	—							
Franklin-Társulat	66	—							
Franklin-fiók	6	60							
Fried és Krakauer	7	20							
Galitzenstein	3	60							
Garai-nyomda	1	20							
Globus	12	—							
Grafikai Intézet	3	60							
Haladás-nyomda	1	80							
Hornvánszky Viktor	16	20							
Hungaria	7	20							
Jókai-nyomda	2	40							
Károlyi György	1	20							
Klein Vilmos	—	60							
Korvin Testvérek	5	40							
Légrády Testvérek	10	20							
Löbl D. és Fia	3	60							
Magyar Hírlap	4	20							
Markovits és Garai	1	80							
Márkus-nyomda	6	—							
Máv. menetjegy-nyomda	3	60							
Merkur-nyomda	1	80							
Minerva-nyomda	1	80							
Pallas	28	20							
Pannonia	1	20							
Pátria	18	—							
Pénzüntézet Nyomda	3	—							
Pester Lloyd	3	60							
Pesti Könyvnyomda R.-T.	24	—							
Petőfi-nyomda	4	80							
Posner Károly Lajos és Fia	9	60							
Rákos Farkas	3	—							
Radó Izor	5	40							
Révai és Salamon	3	60							
Rigler József Ede	3	60							
Rothberger és Weisz	3	—							
Rózsa Kálmán és Neje	7	80							
Schmidl Sándor	2	40							
Stephaneum	21	60							
Székesfehérvári Házi Nyomda	22	80							
Thalia-nyomda	2	40							
Világosság-nyomda	25	80							
Weisz L. és F.	—	—							
Wodianer-nyomda	17	40							
Vidékről (részletezése a 86.									
oldalon)	193	20							
Kisebb nyomdákból s egyesektől									
(részletezése a 86. oldalon)	133	80	766	20				9680	82
			9680	82					

SARLÓS LAJOS, ellenőr.

BOZSIK ISTVÁN, pénztáros.

*seket tárgyaló vitaüléseknek és szaktanulmányi kirándulásoknak rendezése;

*c) pályázatok hirdetése szakmunkákra;

*d) állandó helyiség, olvasó-szoba és könyvtár fenn-tartása;

*e) a tagokat és családjukat szórakoztató mulatságok rendezése.«

E pályamű papirosnagysága $8\frac{1}{2}$ – $13\frac{1}{2}$ cm.; tiszta rajz nem lehet, a szedésnek okvetetlenül dominálnia kell; ez azután nem zárja ki azt, hogy a szedést rajzzal kombinálja a pályázó.

A pályamű legfőbb három színben tervezendő, és domború nyomtatás teljesen mellőzendő.

Teljes kivitelű vázlatok is részt vehetnek a pályázaton, de megkivántatik, hogy a méretek pontosan betartassanak, különben figyelmen kívül hagyatnak.

Kiköztetik, hogy a tagsági jegy függőlapos legyen; az egyik oldalán a jegy, a másikon pedig alapszabálykivonat szövege nyerjen elhelyezést.

Pályadíj a Grafikai Szemle 1909. évi mellékletpályázatainál ki nem adott díjak szolgálnak. Első díj 50 korona, második díj 30 korona, harmadik és negyedik díj 20–20 korona. E díjak közül a második díj okvetlenül gépmester szaktársnak adandó ki, miért is nyomtatás tekintetében a pályamunkák külön elbírálásban részesíttetnek.

A pályamunkák beküldésének végső határideje: folyó évi március hó 31-ike.

A pályamunkák csakis abszolút becsű munkáknak adatnak ki.

A Könyvnyomdászok Szakköre szakbizottsága főlhívja a vidéki tagtársakat, hogy kiállításra és fölolvasásokra vonatkozó megkereséseiket közvetlenül öhozzája intézzék, még pedig a kiállításnak, illetőleg fölolvasásnak időpontja előtt legalább négy héttel. (Megkeresések tehát Wanko Vilmos szakköri másodtitkár címére: Budapest VII, Dohány-utca 10. sz. alá, a Fried és Krakauer féle nyomdába küldendők.)

ITKÁ- RUNK JELENTÉSE 1909-RŐL.

Midőn Körünk mult évi tevékenységéről számadást adunk, előre kell bocsátanunk, hogy az 1909-ik év, habár talán látszólag nem is volt oly gazdag eseményekben,

mint az előző évek, mégis korszakot alkot a Könyvnyomdászok Szakköre történetében. Ugyanis a mult évi rendes közgyűlés által elfogadott módosított alapszabályokat a Kör választmánya a belügyminiszteriumhoz felterjesztette jóváhagyás végett s ezzel ráléptünk arra az útra, melyet bátran nevezhetünk a végleges megerősödés és a modern fejlődés útjának, amelyen Körünk fokozottabb mértékben felelhet meg hivatásának és mélyebb barázdákat vághat működésével a szakfejlesztés és az ezzel szorosan összefüggő szakirodalom termő talajában. Sajnos azonban, hogy felterjesztett alapszabályaink szeptember havában jóváhagyás nélkül érkeztek vissza a belügyminiszteriumtól, aki néhány kisebb jelentőségű módosítást követelt. Ezeket a módosításokat az alapszabálytervezeten keresztülvezettük s jóváhagyás végett haladéktalanul újból felterjesztettük, s örömmel jelenthetjük, hogy az új alapszabályok 1910. évi január havában a jóváhagyási záradékkal ellátva érkeztek vissza.

Midőn ezt a nevezetes eseményt örömmel bejelentjük a tisztelt közgyűlésnek, egyúttal az alapszabályok életbeléptetésére vonatkozólag azt javasoljuk, hogy azok teljes egészükben a közgyűlés napjától fogva lépjenek életbe azzal a módosítással, hogy a tagsági illeték továbbra is az eddigi havi 60 fillér maradjon. A küszöbön lévő árszabálymozgalom készletti a választmányt arra, hogy a tisztelt közgyűlésnek a régi tagsági illeték fentartását javasolja.

Körünk az 1909. év folyamán is teljes erejével fáradozott alapszabályszerű feladatának teljesítése körül. A szakoktatás terén a Nyomdászati Tanműhely keretében fejtett intenzív, szakmánk fejlesztésére nézve nagy horderejű munkásságot. A Nyomdászati Tanműhely most a második esztendejét járja s már e rövid idei működésével is messzeható eredményeket ért el szaktársaink ízlésének javításával és az anyagszerűsége, logikus munkálkodási módon fölépülő igaz tipográfiai stílus megteremtésében. A Tanműhelynek és vezetőségének köszönhető legelső sorban, hogy a könyvnyomtatást a műértő közönség is immár az iparművészetek sorába tartozónak kezdi látni. A Tanműhely működésének eredményeül tekinthető Körünk egyik régi vágyának megvalósulása is. A Könyvnyomdászok Szakköre ugyanis úgyszólván már fennállása óta teljes erejével és a rendelkezésére álló minden eszközzel arra törekedett, hogy a nyomdász-tanoncok szakirányú oktatása a székesfőváros tanonciskoláiban megfelelő szakemberek által teljesíttessék. A Szakkör évtizedes küzdelmeinek diadalát látja abban, hogy a székesfővárosi tanács az általunk javasolt útra lépett és nyolc szakférfiút, mind-megannyi a Tanműhely hallgatója, hívott meg a székesfővárosi tanonciskolákba a rajz tanítására. A Kör választmánya kötelességének tartotta, hogy mindazoknak a hivatalos tényezőknak, akiknek ez a szakmánkra nézve nagy jelentőségű döntés köszönhető, hálás köszönetét nyilvánítsa.

A Grafikai Szemle fejlesztésének kérdése az elmúlt év folyamán több ízben képezte komoly tanácskozások tárgyát. Az 1908. évben életbeléptetett melléklet-pályázatok 1909-ben is érvényben maradtak és ez év folyamán a kitűzött díjakat Bárány Nándor, Fekete Béla, Hollósy János, Kun Mihály, Prüner Arnold és Salzer Jakab szaktársaknak ítélte oda a szakbizottság. A választmány felhatalmazta a szakbizottságot, hogy a jövőben a mellékletek céljaira kivételre alkalmas vázlatokat vehessen. Az 1909-iki Évkönyv szakcikk-pályadíját Kner Imre nyerte el. Az 1910-iki Évkönyv könyvdíszének elkészítését Kun Mihályra bízta a választmány, míg ugyanezen Évkönyv melléklet-pályázatán az 50 koronás pályadíjat Bárány Nándor, a 40 koronásat Kun Mihály, a 30 koronásat pedig

Mitterszky József nyerte el a szakbizottság ítélete alapján. Elismerő oklevelet Fekete Béla, Hollósy János, Prüner Arnold, Laupál Antal és Spitz Adolf kaptak.

Az 1910. évre szóló Évkönyv technikai okokból, melyek között a mellékletek késedelmes beküldése különösen nagy szerepet játszott, csak február hó végével jelenhetett meg. Tekintve azt, hogy Évkönyvünk nem bir naptári jelleggel, ez a késedelmes megjelenés csakis azért hátrányos, mert a tagjaink sorában némi elégtelenségre adott okot. Ezt az elégtelenséget azonban bizonyára eloszlatja az a körülmény, hogy az Évkönyv díszes művészi kiállításával és becses tartalmával méltán sorakozik az eddigiekhez.

Körünk az elmúlt évben Aradon, Temesváron és Kassán szakkiállítással egybekötött felolvasást, Miskolcon pedig szakkiállítást rendezett. Mint előadók Bauer Henrik és Augenfeld M. Miksa szerepeltek. Szakoktatási célokra és a vidéki felolvasások rendezésére anyagi támogatást kérünk a kereskedelmi minisztertől, kérésünk azonban mind- eddig nem nyert elintézését.

Ugyancsak kérvénnyel fordultunk a székesfővárosi közmunkák tanácsához az iránt, hogy Budapest valamely utcája vagy tere nagymesterünk, Gutenberg János nevével neveztessek el. Sajnos azonban, nevezett fórum kérvényünket elutasította. Ezt a tényt velünk együtt a fővárosi sajtó egy része is elítélőleg vette tudomásul.

Körünk az elmúlt év folyamán három havi felolvasó- ülést tartott, melyeken mint kiállítók Szabó Róbert és Bárány Nándor, mint felolvasók, illetve előadók Bárány Nándor, Walter Ernő és Werner Jenő szerepeltek. Azon- kívül a Nyomdászati Tanműhelyvel karöltve a Buda- pesten ülésező szakegyesületi kongresszus alkalmával is rendeztünk egy nagyobbszabású nyomtatvány-kiállítást. A választmány 1909-ben 12 rendes és 2 rendkívüli ülést tartott.

A Szakkör vagyoni állapotáról és tagsági forgalmáról a pénztári jelentés, leltári vagyonáról pedig a leltári jelen- tés nyújt bővebb felvilágosítást.

Szakbizottságunk a Grafikai Szemle és az Évkönyv mellékleteinek elbírálása mellett Körünk marosvásárhelyi és temesvári tagcsoportja, valamint a Szakegyesület nyitriai helyi csoportja által hirdetett nyomtatvány-pályázatok anyagát is megbírálta. Ugyancsak a szakbizottság a választ- mány hozzájárulásával pályázatot hirdetett a Kör tagsági jegyeinek szedésére és nyomtatására egy 50 koronás, egy 30 koronás és két, egyenként 20 koronás pályadíjjal, tovább az Ács-Mihály-alap kamataiból két szakkökre 50—50 koronával.

Tagjaink szórakoztatására és a társas élet fejlesztésére több kedélyes házi estélyt és egy nagyobbszabású jelmezes táncestélyt rendeztünk, mely utóbbinak nyomtatványait Kner Izidor gyomai nyomdatulajdonos díjtalanul szállította, amiért e helyen is köszönetet mondunk. Ugyancsak köszö- netet mondunk Guttmann Emil szaktársunknak a táncok rendezéséért, valamint mindazoknak, akik multságainkon közreműködtek.

Körhelyiségünk az év legnagyobb részében, minden kedden és csütörtökön este, valamint minden vasárnap délelőtt volt nyitva és ebben az időben a szaklapokon és szépirodalmi folyóiratokon kívül az olvasóterem, bil- lard, sakk és dominó állott a tagok rendelkezésére.

Hiányos volna jelentésünk, ha meg nem emlékeznénk arról a mozzanatról, mely Körünk választmányából kiin- dulva a Grafikai Szemle és a Magyar Nyomdászat egye- sítésére irányult. Az e célból megindított tárgyalások azonban, miután az egyesítés módosítási Kőrünkre és szép multú szakközölnyünkre hátrányosak lettek volna, ered- ménytelenül maradtak.

Befejezve jelentésünket, kérjük a tisztelt közgyűlést, szíveskedjék azt tudomásul venni, a Grafikai Szemle szer- kesztői, a pénztáros, a titkár és leltáros részére a szokásos tiszteletdíjat megszavazni és részünkre a felmentvényt megadni.

A választmány nevében :

Morócz Jenő, I. titkár.

ELTÁRI JELENTÉS AZ 1909. ÉVRŐL.

Az elmúlt esztendőbeli köréletet illetőleg — a tagtársak részvétlensége miatt — nem jelezhetünk haladást. A nagy taglétszám mellett is: szaktársainknak csak kicsiny hányada látogatta állandóan a körhelyiséget, amelyet pedig a társas összejövetelek, a tagok szórakoztatása és szakbeli nevelése céljából elég nagy áldozatokkal tart fenn Szakkörünk.

A sakk- és dominójátékon, továbbá bel- és külföldi szaklapokon és szépirodalmi folyóiratokon kívül újabb idő- ben — a választmány határozata folytán — a tekaasztal is díjmentesen áll a t. tagok rendelkezésére.

A könyvtári jegyzék, melyet gondosan szakok szerint csoportosítva összeállítottunk és kinyomtattunk: rövidesen szétosztásra kerül a tagok között. Ezzel a könyvtárt át is adjuk immár a rendeltetésének, és mostantól fogva a hiva- talos órákban a szabályzatnak megfelelőleg igénybe vehető. Reméljük, hogy ez a körhelyiség buzgóbb látogatása tekintetben is üdvös hatású lesz.

Leltári vagyonunk az elmúlt esztendőben nem gyara- podott.

Hálás köszönettel tartozunk Kner Imre tagtársunknak a könyvtár alapja javára adományozott ötven koronáért.

Itt hívjuk föl a vidéki tagcsoportok figyelmét a könyv- tárunkban levő duplikátumokra. Ezekből — míg az alantabb jelzett készlet tart — a központi választmányhoz intézett megkeresésre díjmentesen bocsátunk példányokat a rendel- kezésükre.

Leltári vagyonunk a következő:

I. A körhelyiség berendezése:

egy íróasztal;

egy tekaasztal a hozzávaló hat golyóval és hat dákóval;

egy dákótartó;

két játszóasztal;

három darab gázra és villanyra berendezett csillár

egy fali óra;
három darab Thonet-féle karos-szék;
negyvenhat darab Thonet-szék;
két álló ruhafogas;
hatvannégy darab fali fogas;
egy doboz sakkjáték;
egy doboz dominójáték;
négy könyves szekrény.

II. Könyvtár:

ötszáz darab különféle könyv (l. a katalógust).

III. Egyéb szakkönyvek (melyekből ugyanis az alábbi számú duplikátumok mutatkoznak):

1. Augenföld-Barta E.: A Könyvnyomdászok Szakköre továbbképző tanfolyamainak 1907—1908. évi értesítője	17 példány
2. Butkovszky B.: A szabadkézi rajz	56 "
3. Csernátó Gyula: Tótfalusi Kiss Miklós élete	58 "
4. Firtinger Károly: A magyar állam nyomdászattörténelmi térképe	1 "
5. Frank Lajos: Az idegen szavak helyes elválasztása	18 "
6. Láng J. Lipót: Emlékkönyv a Könyvnyomdászok Szakkörének tízéves működéséről	4 "
7. Löwy Salamon: Nyomdai vázlatkészítés	293 "
8. Morócz Jenő: Huszonöt esztendő. (A Könyvnyomdászok Szakköre negyedszázados fennállásának emlékére)	189 "
9. Tanay-Novák L.: A Könyvnyomdászok Szakköre szaktanfolyamainak 1904—1905. évi értesítője	2 "
10. Magyar Nyomdászati (különféle)	14 évfoly.
11. Deutscher Buch- u. Steindr. (különféle)	10 "
12. Typographische Jahrbücher (különféle)	3 "

IV. Évkönyvek:

Az 1889. évi kötetből összesen	10 példány.
" 1890. " " " "	32 "
" 1891. " " " "	3 "
" 1892. " " " "	20 "
" 1893. " " " "	20 "
" 1896. " " " "	21 "
" 1897. " " " "	3 "
" 1898. " " " "	16 "
" 1899. " " " "	11 "
" 1900. " " " "	109 "
" 1901. " " " "	54 "
" 1902. " " " "	158 "
" 1903. " " " "	158 "
" 1904. " " " "	47 "
" 1905. " " " "	14 "
" 1907. " " " "	14 "
" 1908. " " " "	22 " és
" 1909. " " " "	300 "

Tisztelettel kérjük a t. közgyűlést, hogy leltári jelentésünket szíves tudomásul venni és a fölmentvényt megadni méltóztatassék.

A leltárosok.

Szakkörünk szaktanfolyamainak értesítőiből még mindig vannak eladásra szánt példányok. Egy-egy koronájával kaphatók például az 1904—1905-iki, valamint az 1907—1908-iki iskolai évről szóló értesítők (szerkesztették Tanay József, Novák László és Augenföld M. Miksa). Sok szedés- meg egyéb példával, valamint műmelléklettel. A szakmájukban

fejlődni óhajtó szaktársaknak nélkülözhetetlen kézi könyvei. Rövid, tömör összefoglalásban ismertetik a tanfolyamokon előadott tanítási anyagot, s kitűnő útbaigazítással szolgálhatnak a vidéki tanfolyamok rendezőinek. Megrendelhetők a Grafikai Szemle kiadó hivatalában (Budapest V, Hold-utca 7. szám), avagy Bozsik István pénztárosnál (Sándor-tér 4).

Erdélyi M. cs. és kir. udvari fényképész (Budapest IV, Semmelweis-utca 2. szám, a Kossuth-Lajos-utca sarkán) a Könyvnyomdászok Szakköre tagjainak fényképek készítésekor a következő igen kedvezményes árakat számítja:

6 darab víztes fénykép	16 korona,	12 darab	10 korona.
6 " kis makart-kép	14 " "	12 " "	24 " "
6 " kabinetkép	16 " "	12 " "	26 " "
6 " makart-kép	20 " "	12 " "	36 " "

Megrendelések alkalmával az illető szaktársnak a tagsági jegyével kell igazolnia, hogy tényleg tagja a Szakkörnek.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy kondíciójuknak esetleges megváltozását (tehát mind a belépést, mind pedig a kilépést is) haladéktalanul adják tudtul a Kör pénztárosának (lakik: Budapest VIII, Sándor-tér 4, Gutenberg-Otthon), mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és a haviülési, mulatsági stb. meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlapnak a beküldése.

A Könyvnyomdászok Szakköre tagja a magyar kir. póstatakarékpénztárnak (22766. sz.). A csekkfüzeteket vidéki pénztárosainknak esetről-esetre megküldjük, s kérjük őket, hogy pénzküldeményeiket a csekklapok útján juttassák hozzánk. Ezek hátsó oldalán írásbeli közlemények (tagnévsor, Szemle-szükséglet stb.) is följegyezhetők, ami által minden egyéb az eddigi kezelésben fölmerült portó megtakarítható.

A Grafikai Szemle hirdetéseinek árszabása:

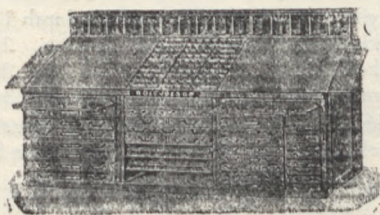
a) Egész oldalas hirdetésé:	egy évre	240 korona
" " " "	fél évre	130 "
" " " "	negyed évre	70 "
" " " "	egyszeri közlése	30 "
b) Fél oldalnyi hirdetéseké:	egy évre	130 "
" " " "	fél évre	70 "
" " " "	negyed évre	40 "
" " " "	egyszeri közlés ..	20 "
c) Negyed oldalas hirdetésé:	egy évre	70 "
" " " "	fél évre	40 "
" " " "	negyed évre	25 "
" " " "	egyszeri közlés ..	15 "
d) Nyolcad oldalas hirdetésé:	egy évre	40 "
" " " "	fél évre	25 "
" " " "	negyed évre	15 "
" " " "	egyszeri közlés ..	8 "

Az apró hirdetéseknek ára az első közléskor petit soronként 40 fillér; minden további közlés ötven százalékkal olcsóbb.

Szerkesztik Tanay József és Novák László. Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V, Hold-utca 7. szám (telefon 36-02). Nyomatott a Pesti Könyvnyomda R.-Társaság nyomdájában.

BÖLE JÓZSEF MÁR MEGJELENT A

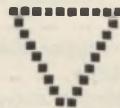
ELSŐ MAGYAR KÖNYV-
NYOMDAI SZAK-ASZTALOS
BUDAPEST, HORÁNSZKY-UTCA 3.

MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE

AZ 1910-IK ÉVRE

(HUSZONÖTEDIK ÉVFOLYAM).

ÁLLANDÓ RAKTÁRT TART MIN-
DENFÉLE BETŰ-SZEKRÉNYEKBŐL
ÉS REGÁLISOKBÓL, ÚGYSZINTÉN
KÖNYVKOTÓI FASZERELVÉNYBŐL

JAVÍTÁSOKAT PONTOSAN ESZKÖZÖL ÉS
ELVÁLLAL MÁS ASZTALOSMUNKÁT IS.

Pompás kiállításban, több mint 200
szövegoldallal, tömérdek instruk-
tív értékű illusztrációval, 40 szép
melléklettel. Ára 4 korona. Meg-
rendelhető Bozsik István szakköri
pénztárosnál Budapesten, VIII,
Sándor-tér 4 (Gutenberg-Otthon).

KÖNNYŰ! KITÜNŐ!
OLCSÓ!

VICTORIA MERKUR

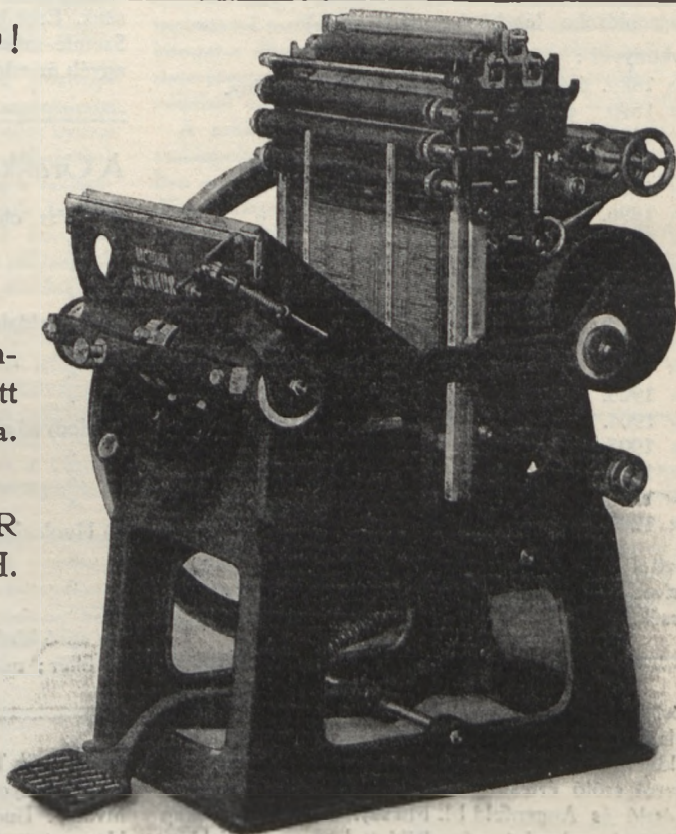
A párhuzamos nyomású és hen-
geres festékező szerkezettel ellátott
könnyű akcídensgépek legjobbika.

MASCHINENFABRIK
ROCKSTROH & SCHNEIDER
NACHF. ACT.-GESELLSCH.
DRESDEN-HEIDENAU

Magyarországi képviselő:
TANZER MIKSA, BUDAPEST
VII, AKÁCFA-UTCA 50.

Javítóműhely:

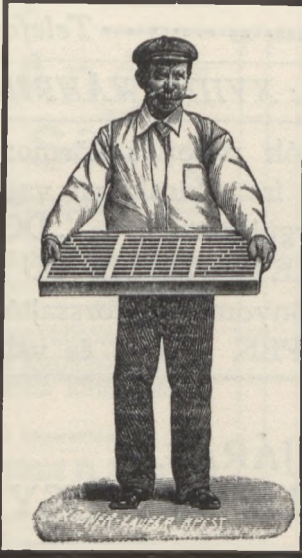
WIEN VII/2, LERCHENFEL-
DERSTRASSE 37.

Schöntag Gyula

könyvnyomdai szakasztalos
VI, Váci-körút 51. sz.

Kizárólag könyvnyomdai s könyvkötészeti fa-szerelvények készítésével foglalkozik. Állandó raktára van kitűnő száraz anyagból készült szekrényekből és regálisokból. Kis antikva-szekrény ára 7 kor., nagy szekrényé 9 kor. Árjegyzék ingyen.

KLISÉKET KÉSZÍTŐ MŰINTÉZET
BUDAPEST VI, EÖTVÖS-UTCA 48. SZ.

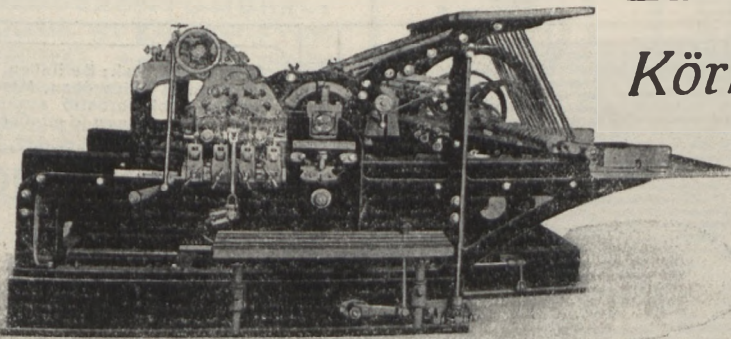
TELEFON 18-99.

DOMBORNOMÁSOKHOZ VALÓ STANZNIK. FOTOTIPIÁK. KEMIGRÁFIÁK. AUTOTIPIÁK. KLISÉK HÁROM- ÉS NÉGYSZINŰ NYOMTATÁSHOZ FÉNYKÉPÉSZETI FELVÉTELEK HÁZON KIVÜL IS.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁRA BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyorsajtók vasuti rendszerű menettel. Könyvnyomdai gyorsajtók két- és négy pályás görgőjárattal. Kromotipiai gyorsajtók rövidített ívkivezetéssel, a gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatú gyorsajtók elől kirakóval. Könyvnyomdai gyorsajtók görgőpályával. Könyvnyomdai kézisajtók.
== Könyvkötő-gépek. ==

Körforgó nyomógépek [A]

ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyság számára.
=

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ EGÉSZ BIRODALOMBAN!

ALAPÍTATOTT 1848-BAN.

MÖDLINGI GYORSSAJTÓGYÁR
EZELŐTT KAISER L. FIAI RÉSZV.-TÁRS.
BUDAPESTI FÍÓKTELEP: VII, AKÁCFA-UTCA 13. SZ.

Telefonszám 54—48.

Gyár: MÖDLING *Wien* fióktelep: XVIII/1, WÄHRINGERSTR. 125

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti s körmozgású menettel, kromó- és autotipia-gépek front-kirakóval vagy anélkül; — „RAPID“ gyorsajtók görgőjarral; — „DOPPELRAPID“ MIEHLE-RENDSZERŰ KÉTFORDULATÚ gyorsajtók; — kétszínnyomó, dupla és könyvnyomdai gyorsajtók. A legkülönlegesebb KÖRFORGÓGÉPEK állandó és változó alakra.

TÖKÉLETES KIVITEL,
GYORS ÉS IGEN KÖNNYŰ JÁRÁS.
ÚJ ÉS JAVÍTOTT GÉPEK ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁRA

Koblinger Gyula *fotocinkográfiai
műintézete.*

Budapest VII, Csengery-utca 22. szám (telefon 14-61).

Készít mindennemű kliséket művekhez, folyóiratokhoz, árjegyzékekhez meg hirdetésekhez. Építészeti stb. terveket fotolitográfiailag sokszorosít. — Alapítás éve 1892.

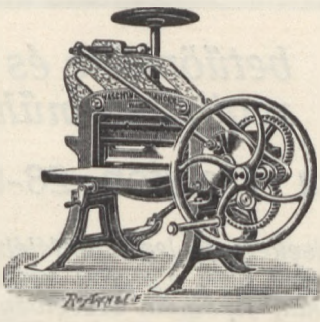
Fiókfestékgyárak: Berlinben, New-Yorkban és Chicagóban. Minden a grafikai sokszorosító szakokhoz való festék elismert jó minőségben.

Magyarországi és ausztriai raktár:
CARMINE HUGÓ
grafikai szaküzlet

Bécs **BUDAPEST** Prága
VII, KIRÁLY-UTCA 13. SZ.

Kittüntetve: Páris 1900: Grand Prix a két aranyérem; Saint Louis 1904: nagy díj; Bordeaux 1907: Grand Prix. — Telefon 14-16.

Cheque-asámlya a m. kir. postatakarék-pénztárnál Budapest 52.610. sz. a. Cheque-asámlya k. k. Post-Sparkassen-Amt Wien Nr. 55.516.

Josef Anger

Gépgyár és
vasöntöde & Söhne
Wien-Hernals, Hauptstr. 122.

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papiros-gyarak, üzleti könyveket készítő gyarak, könyvkötők, dobozgyártók számára, a legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel.

Magyarországi képviselők:

SILBERER ÉS STECKLIN Budapest YU, Kertész-u. 88

KÖNIG ÉS BAYER

= fotocinkográfiai műintézete =

Budapest VII, Kazinczy-u. 32.

KLISÉK minőresemű képre nyomtatványokhoz a legjobb kivitelben.

AUTOTÍPIA. ≡ KROMOTÍPIA.
≡ FOTOTÍPIA. ≡ FOTOLITO. ≡

Háromklüvűli felvételek.

BERGER ÉS WIRTH

TÖRZSGYÁR LIPCSE
NÉMETORSZÁGBAN

ELSŐ MAGYAR KÖNYV- ÉS
KÖNYOMDAI FESTÉK- ÉS
HENGERANYAG-GYÁR
HENGERÖNTŐ-MŰHELY
LAPOS- ÉS KÖRFORGÓ GÉ-
PEKHEZ. OLCSÓBB ÉS
JOBB A HÁZI ÖNTÉSNEEL

TELEFONSZ.: 56—64

UJSÁG-, MŰ-, ILLUSTRÁCIÓ-
DISZMŰ- ÉS MINDENFAJTA
SZINES FESTÉKEK, KEN-
CÉK, BRONZOKA GRAFIKAI
IPARÁGAK SZÁMÁRA
„PATENT”, „VICTORIA”, ÉS
„BIANCA”, HENGERANYAG
EGÉSZEN SIMA ÉS KOCCÁ-
ZOTT TÁBLÁKBAN

Fiókgyárak: Barmen, Ber-
lin, Szt-Pétervár, Flórenc,
Páris, London, Newyork,

GYÁRTELEP: BUDAPEST, IX., MÁRTON-U. 19

Fischer és Mika *betűöntőde és stereotipáló műhely.*

Budapest VI, Révay-utca 6. szám (telefon 28-62).

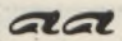

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket. A legkülönbébbébb célszerű és divatos könyv- és címbetűkből nagy választékot tart. Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. — Ajánlja szabadalmazott nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitura 20 korona.

GLEITSMANN E. T.

NYOMDAFESTÉKGYÁRAK,
BUDAPEST VII, AKÁCFA-UTCA 50. TELEFON 13—70

Fekete és színes festékek az összes grafikai célokra. Különlegességek: legfinomabb autotypia- és háromszinnyomó festékek. Vegyileg tiszta lenolajkencék. Hengeranyag. Hengeröntőműhely.

Törzsgyár: DREZDA. Fiókgyárak: WIEN-RABENSTEIN. TURIN. TRELLEBORG. KOPENHÁGA.

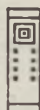
Képviseleti TANZER MIKSA GRAFIKAI SZAKÜZLET
 BUDAPEST VII., AKÁCFA-UTCA 50.

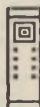
BERTHOLD H., BERLIN SW

RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰÖNTŐDE RÉSZV.-TÁRS.

Fiókok: Wien, Szt. Pétervár, Moszkva és Bauer & Co., Stuttgart

Nagy választék különféle körzet és betűujdonságokból, rézléniákból, vignettákból és a t. • Legnagyobb választék orosz betűkből. • Teljes nyomdai berendezések gépekkel és segédeszközökkel. • Szolid kivitel.

Vezérképviselők:

Pusztafi Zsigmond, Budapest V, Akadémia-u. 8.
a kik mintákkal és ajánlatokkal szolgálnak.

·A·MAGYAR·
NÉP·
M·
ÜVÉSZETE

TÖBBEK·
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL·
IRTA·

MALONYAY·DEZSŐ

Diszelnökök:

Fittler Kamill
udv. tanácsos, az
orsz. m. k. iparművé-
szeti iskola igazgatója
Papp Henrik
festőművész, az o. m.
k. iparművészetiiskola
igazgató helyettese

Vigalmi bizottság:

Elnök:
Petrczeylsem Mihály
Alelnök:
Kónya Zoltán
Ellenőrök:
Stein Sándor
Rámor Alfréd
Pénztáros:
Havranek Lajos

Titkárok:

Bokros Dezső
Deutsch Imre

Jegyző:

Bierbauer Victor

Táncrendezők:

Kollátor Henrik
Schroder Károly.

Rendezők:

Baráth István
Bálint János
Beltzay Gyula
Bút Jenő
Bleich Emil
Breitkopf István
Cséényi Elemér
Dióssy Antal
Erbits Jenő
Fehérvári Dezső
Feiszt Antal
Fekete László
Fuchs Antal

Kezdetre este 9 órakor. Belépti-díj:
Személy-jegy 2 kor., Család-jegy
(3 személy) 5 kor. A tiszta jöve-
delmet a "Diakasztal-alap" javára
fordítjuk, tekintve a jótékony célt,
felülfizetéseket köszönettel foga-
dunk s hírlapilag nyugtáztunk.

MEGHIVÓ

AZ 1910. ÉVI MÁRCIUS
HÓ 9-ÉN, AZ ORSZ. M.
KIR. IPARMŰVÉSZETI
ISKOLA NÖVENDEKEI
ÁLTAL A "SAS-KÖR"
ÖSSZES TERMEIBEN
(IV., IRÁNYI-UTCA 17.)
RENDEZENŐ, ZENE-
SZÁMOKBÓL S VIDÁM
ELŐADÁSOKBÓL ÁLLÓ
MŰSORRAL EGYBE-
KÖTÖTT ZARTKÖRŰ

TÁNC- ESTÉLYRE

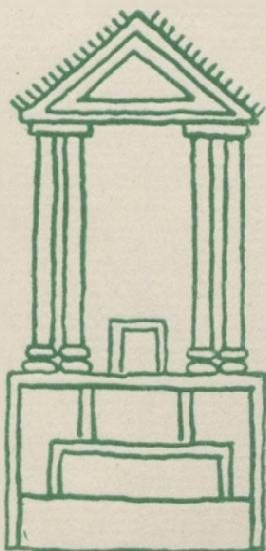
Ganzfried Mór

Greff Lajos
Hauptmann Károly
Hemerka József
Hein József
Hevesi Béla
Imre Gábor
Jeddy Sándor
Kéleti Sándor
Kemény Emil
Keresztessy Agoston
Klossinc Károly
Konrád Ignác
Krusnyák Károly
Lesch Ferenc
Mateka Sándor
Medrea Kornél

Mihalik János
Müller Tibor
Németh György
Németh Gyula
Palánszky János
Palmüller Ferenc
Piros József
Predmerszky Béla
Rediger Béla
Rozsek Hugó
Sebes István
Sebes Pál
Simonffy József
Spiegel Imre
Szabó Aurél
Szabó Endre
Szalay István
Szekeres Béla
Szoletványi Gyula
Tauptert János
Tihanyi Imre
Tormayer Béla
Tóth Gyula
Vandrák László
Varga Oszkár
Zsadányi János.

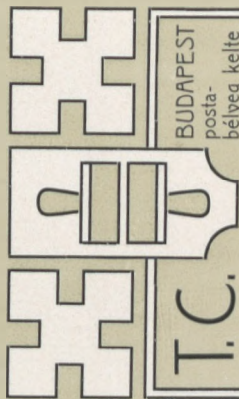
Jegyek előre válthatók a rendező-
bizottság bármely tagjánál és este
a pénztárnál. Kézfestésű levelező-
lapok, festmények és műtárgyak
elárúsítása és sorsolása. A zong-
rát Dehmal-cég (Károly-körut 20)
vált szíves díjtalanul átengedni.

SHAKESPERE
TROILUS ÉS
KRESSIDA
DRÁMA

ÁRA KÉT KORONA. KIADJA A
BUDAPESTI HÍRLAP VÁLLALATA
BUDAPESTEN

GRAFIKAI INTÉZET ÉS SZÁMLA-
KÖNYVEK GVÁRA RÉSZV.-TÁRSASÁG
EZELŐTT CZETTEL ÉS DEUTSCH
BUDAPEST VII., NAGYDIÓFA-UTCZA 14

T.C.

BUDAPEST
posta-
bélyeg kelte

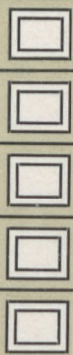
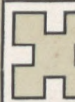
Van szerencsénk tisztelettel
jelenteni, hogy képviselőnk

KRAUSZ IZSÓ

úr legközelebb látogatását
fogja tenni. Kérjük b. meg-
rendeléseit részére fentartani,
melyeknek pontos kiviteléről
már előre is biztosíthatjuk.

Kiváló tisztelettel

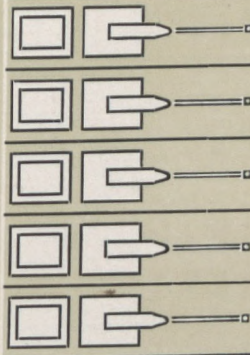
GRAFIKAI INTÉZET ÉS
SZÁMLAKÖNYVEK GVÁRA
RÉSZV.-TÁRS. BUDAPEST

GRAFIKAI INTÉZET ÉS
SZÁMLAKÖNYVEK
GVÁRA RÉSZV.-TÁRS.
EZELŐTT CZETTEL ÉS DEUTSCH
BUDAPEST, VII. KERÜLET
NAGYDIÓFA-UTCZA 14. SZ.

oooooooooooooooooooooooooooo

Könyvnyomda : Könyvkötészet
Könyvnyomda ::: Vonalzóintézet

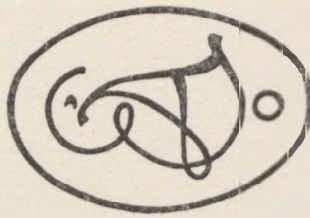
Telefon
21—21

Telefon
30—27

.....
PALKÓ PÁL ÉS NEJE TISZTE-

LETTEL MEGHIVJA
ERZSÉBET

LEANYUKNAK 1909 DEC. 1-ÉN
D. U. 4 ÓRAKOR A BAKÁCS-
TÉRI R. K. TEMPLOMBAN
TARTANDÓ ESKÜVŐJÉRE
.....

ESTEBED DÉLUTÁN
4 ÓRAKOR PRINDL J.
ETTERMEBEN LESZ

.....
ÁCS PÉTER ÉS NEJE TISZTE-

LETTEL MEGHIVJA
ÁGOSTON

FIUKNAK 1909 DEC. 1-ÉN D. U.
4 ÓRAKOR A BAKÁCS-TÉRI
ROM. KATH. TEMPLOMBAN
TARTANDÓ ESKÜVŐJÉRE
.....

SÜRGÖNZÉSICIM:
PRINDL - VENDÉGLŐ
JÓZSEF-KÖRUT 29.

PESTI KÖNYVNYOMDA
KÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

A CÍMKÉPET SARTORI
S. A. RAJZOLTA.

Gleitsmann & T. festékgyárak, Budapest

Drezda Bécs Turin Trelleborg

Üstökösfekete. K 3 — kg.-ként.

Legnagyobb fedőképességű, mélyfekete, gyorsan szárad. Különösen képes (illusztrált) ujságok, árjegyzékek nyomásához, stb.

1870
1871
1872
1873
1874
1875

1876
1877
1878
1879
1880

STATE OF NEW YORK

IN SENATE

JANUARY 1881

REPORT OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

FOR THE YEAR 1880

ALBANY: PUBLISHED BY THE STATE PRINTING OFFICE, 1881.

FOR SALE BY THE STATE BOOKSELLER, ALBANY.

REPRODUKÁLÓ MŰINTÉZET

WESZELY LIPÓT ÉS TÁRSA

KLISEK

BUDAPEST
V. Dorottya-utca 11.

AUTOTIPIA · FOTOTIPIA
KROMOTIPIA · FOTOLITO
MINDENNEMŰ RAJZOKAT

A LEGJOBB KIVITELBEN.

BEIT & CO

HAMBURG

**DRUCKFARBEN
FABRIKEN**

FŐRAKTÁR ÉS IRODA:

MÜLLER TESTVÉREK
BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13.

LORILLEUX CH. ÉS TÁRSA

A VILÁG LEGRÉGIBB ÉS LEGNAGYOBB NYOMDAI,
KÖNYOMDAI, KÖNYVKÖTÉSZETI FESTÉKEK GYÁRA

Az 1889. és 1900. párisi világkiállításon versenyen kívüli jury-tag.

FESTÉKEK A KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI, KÖNYVKÖTÉSZETI, S VALAMENNYI GRAFIKAI SZAKMA RÉSZÉRE. ARANY-, EZÜST- ÉS MÁSOLÓFESTÉKEK. HENGERANYAGOK ÉS AZOK ÖNTÉSE. KENCÉK. PREPARÁLT PAPIROK KÖNYOMDAK RÉSZÉRE.

Grand Prix-vel kitüntetve:
St.-Louis 1904,
Lättich 1905, és
Milano 1906.

11 GYÁR ÉS 40 LERAKAT AZ EGÉSZ VILÁGON!

TELEFON
37-59. SZÁM

IRODA ÉS RAKTÁR: BUDAPEST,
FERENCZ JÓZSEF-RAKPART 27.

ALAPITVA
1818-BAN

GYÁR: BUDAFOKON, BUDAPEST MELLETT

Bélyegző-metszés

Mechanikai műhely

Galvanoplasztika

Ólomzár-gyártás

:: Tömöntőde ::

Rézlénia-gyártás

ELSŐ MAGYAR

BETŰÖNTŐDE

RÉSZV.-TÁRS.

**BUDAPESTEN, VI., DESSEWFFY-
UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-70**

Dús raktárt tart folytonosan
magyar, német, tót, horvát,
szerb, román s bolgár ékezetű

**: könyv- és :
címbetűkből**

körzetekből, rézléniákból és
kizárásokból, továbbá a leg-
különbözőbb ékezetűkből
és egyéb nyomdai felszerel-
vényekből. Egész nyomdai
berendezések jutányos árban
és gyorsan fogantósíttatnak.

**EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT
CZETTEL ÉS BENDTNER SZABAD.**

